

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 19 november 2019*ⁱ

Innehållsförteckning

Tillämpliga bestämmelser	4
Unionsrätt	4
EU-fördraget	4
Stadgan	4
Direktiv 2000/78	5
Polsk rätt	5
Konstitutionen	5
Den nya lagen om Högsta domstolen	6
– Bestämmelser om sänkt pensionsålder för domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)	6
– Bestämmelser om tillsättning av domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)	7
– Bestämmelser om avdelningen för disciplinära mål	7
Lagen om förvaltningsdomstolarnas organisation	9
Lagen om KRS	9
Målen vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna	10
Förfarandet vid domstolen	13
Prövning av tolkningsfrågorna	16
Den första frågan i målen C-624/18 och C-625/18	16
Frågorna i mål C-585/18 samt den andra och den tredje frågan i mål C-624/18 och C-625/18	16

* Rättegångsspråk: polska.

EU-domstolens behörighet	17
Huruvida det saknas anledning att döma i saken	18
Huruvida den andra och den tredje frågan i mål C-624/18 och C-625/18 kan tas upp till prövning ...	21
Prövning i sak av den andra och den tredje frågan i mål C-624/18 och C-625/18	22
Rättegångskostnader	31

”Begäran om förhandsavgörande – Direktiv 2000/78/EG – Likabehandling i arbetslivet – Förbud mot diskriminering på grund av ålder – Sänkning av pensionsåldern för domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen, Polen) – Artikel 9.1 – Rätt till rättsmedel – Artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna – Effektivt domstolsskydd – Principen om domares oavhängighet – Inrättande av en ny avdelning inom Sąd Najwyższy (Högsta domstolen), med behörighet att bland annat handlägga mål angående pensionering av domare vid nämnda domstol – Avdelning som är sammansatt av domare som nyligen tillsatts av Republiken Polens president på förslag av Nationella domstolsrådet – Nationella domstolsrådets oavhängighet – Befogenhet att underlåta att tillämpa nationell lagstiftning som strider mot unionsrätten – Unionsrättens företrädare”

I de förenade målen C-585/18, C-624/18 och C-625/18,

angående tre beslut att begära förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF från Sąd Najwyższy (Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych) (Högsta domstolen (avdelningen för arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål), Polen), av den 30 augusti 2018 (C-585/18) och av den 19 september 2018 (C-624/18 och C-625/18), som inkom till domstolen den 20 september 2018 (C-585/18) och den 3 oktober 2018 (C-624/18 och C-625/18), i målen

A.K.

mot

Krajowa Rada Sądownictwa (C-585/18),

och

CP (C-624/18),

DO (C-625/18)

mot

Sąd Najwyższy,

övriga deltagare i rättegången:

Prokurator Generalny, företrädd av Prokuratura Krajową,

meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden K. Lenaerts, vice ordföranden R. Silva de Lapuerta, avdelningsordförandena J.-C. Bonichot, A. Prechal (referent), E. Regan, P. G. Xuereb och L. S. Rossi samt domarna E. Juhász, M. Ilešič, J. Malenovský och N. Piçarra,

generaladvokat: E. Tanchev,

justitiesekreterare: enhetschefen M. Aleksejev och handläggaren R. Schiano,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 19 mars och den 14 maj 2019,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- A.K., CP och DO, genom S. Gregorczyk-Abram och M. Wawrykiewicz, advokaci,
- Krajowa Rada Sądownictwa, genom D. Drajewicz, J. Dudzicz och D. Pawełczyk-Woicka,
- Sąd Najwyższy, genom M. Wrzosek-Romańczuk, radca prawny,
- Prokurator Generalny, företrädd av Prokuratura Krajowa, genom S. Bańko, R. Hernand, A. Reczka, T. Szafranski och M. Szumacher, samtliga i egenskap av ombud,
- Polens regering, genom B. Majczyna och S. Żyrek, i egenskap av ombud, biträdda av W. Gontarski, advokat,
- Lettlands regering, genom I. Kucina och V. Soņeca, båda i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom H. Krämer och K. Herrmann, båda i egenskap av ombud,
- Eftas övervakningsmyndighet, genom J. S. Watson, C. Zatschler, I. O. Vilhjálmsson och C. Howdle, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 27 juni 2019 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Respektive begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 2 FEU, artikel 19.1 andra stycket FEU, artikel 267 tredje stycket FEUF, artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan) och av artikel 9.1 i rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet (EGT L 303, 2000, s. 16, med rättelse i EGT L 2, 2001, s. 42).
- 2 Respektive begäran har framställts i mål *dels* mellan, å ena sidan, A.K., som är domare vid Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen, Polen) och, å andra sidan, Krajowa Rada Sądownictwa (Nationella domstolsrådet, Polen) (nedan kallat KRS) (mål C-585/18), *dels* mellan, å ena sidan, CP och DO, som är domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen, Polen), och, å andra sidan, sistnämnda domstol (mål C-624/18 och C-625/18). Målen avser det förhållandet att dessa domare har pensionerats i förtid med anledning av att ny nationell lagstiftning trätt i kraft.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

EU-fördraget

- 3 Artikel 2 FEU har följande lydelse:

”[Europeiska u]nionen ska bygga på värdena respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter. Dessa värden ska vara gemensamma för medlemsstaterna i ett samhälle som kännetecknas av mångfald, icke-diskriminering, tolerans, rättvisa, solidaritet och principen om jämställdhet mellan kvinnor och män.”

- 4 I artikel 19.1 FEU föreskrivs följande:

”Europeiska unionens domstol ska bestå av domstolen, tribunalen och specialdomstolar. Den ska säkerställa att lag och rätt följs vid tolkning och tillämpning av fördragen.

Medlemsstaterna ska fastställa de möjligheter till överklagande som behövs för att säkerställa ett effektivt domstolskydd inom de områden som omfattas av unionsrätten.”

Stadgan

- 5 Avdelning VI i stadgan har rubriken ”Rättskipning”. I denna avdelning återfinns artikel 47 som har rubriken ”Rätt till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol”. Artikel 47 har följande lydelse:

”Var och en vars unionsrättsligt garanterade fri- och rättigheter har kränkts har rätt till ett effektivt rättsmedel inför en domstol, med beaktande av de villkor som föreskrivs i denna artikel.

Var och en har rätt att inom skälig tid få sin sak prövad i en rättvis och offentlig rättegång och inför en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag. ...

...”

- 6 I artikel 51 i stadgan, med rubriken ”Tillämpningsområde”, föreskrivs följande:

”1. Bestämmelserna i denna stadga riktar sig, med beaktande av subsidiaritetsprincipen, till unionens institutioner, organ och byråer samt till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten. Institutionerna, organen, byråerna och medlemsstaterna ska därför respektera rättigheterna, iakttå principerna och främja tillämpningen av dem i enlighet med sina respektive befogenheter och under iakttagande av gränserna för unionens befogenheter enligt fördragen.

2. Denna stadga innebär inte någon utvidgning av tillämpningsområdet för unionsrätten utanför unionens befogenheter, medför varken någon ny befogenhet eller någon ny uppgift för unionen och ändrar heller inte de befogenheter och uppgifter som fastställs i fördragen.”

7 I artikel 52.3 i stadgan föreskrivs följande:

”I den mån som denna stadga omfattar rättigheter som motsvarar sådana som garanteras av europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna[, undertecknad i Rom den 4 november 1950,] ska de ha samma innebörd och räckvidd som i konventionen. Denna bestämmelse hindrar inte unionsrätten från att tillförsäkra ett mer långtgående skydd.”

8 I förklaringarna avseende stadgan om de grundläggande rättigheterna (EUT C 303, 2007, s. 17) anges att artikel 47 andra stycket i stadgan motsvarar artikel 6.1 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan kallad Europakonventionen).

Direktiv 2000/78

9 I artikel 1 i direktiv 2000/78 stadgas följande:

”Syftet med detta direktiv är att fastställa en allmän ram för bekämpning av diskriminering i arbetslivet på grund av ... ålder ..., för att principen om likabehandling skall kunna genomföras i medlemsstaterna.”

10 I artikel 2.1 i direktivet föreskrivs följande:

”I detta direktiv avses med principen om likabehandling att det inte får förekomma någon direkt eller indirekt diskriminering på någon av de grunder som anges i artikel 1.”

11 Artikel 9.1 i direktiv 2000/78 har följande lydelse:

”Medlemsstaterna skall säkerställa att alla som anser sig förfördelade på grund av att principen om likabehandling inte har tillämpats på dem har tillgång till rättsliga och/eller administrativa förfaranden ... för att säkerställa efterlevnaden av skyldigheterna enligt detta direktiv, även efter det att den situation i vilken diskrimineringen uppges ha förekommit har upphört.”

Polsk rätt

Konstitutionen

12 I artikel 179 i konstitutionen föreskrivs att Republiken Polens president tillsätter domare, på förslag från KRS, för en obegränsad ämbets tid.

13 I artikel 186.1 i konstitutionen föreskrivs följande:

”[KRS] är det organ som ska värna domstolars och domares oavhängighet.”

14 Artikel 187 i konstitutionen har följande lydelse:

”1. [KRS] ska bestå av följande ledamöter:

- 1) förste ordföranden för [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)], justitieministern, ordföranden för [Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen)] och en person som utses av Republiken Polens president,

- 2) femton ledamöter som väljs bland domarna vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)], vid de allmänna domstolarna, vid förvaltningsdomstolarna och vid militärdomstolarna,
- 3) fyra ledamöter som väljs av [sejmen (en av kamrarna vid polska nationalförsamlingen)] bland sejmens ledamöter samt två ledamöter som väljs av senaten bland senatorerna.

...

3. Ämbetstiden för de valda ledamöterna i [KRS] är fyra år.
4. Föreskrifter, uppgiftsområde och arbetssätt för [KRS], liksom regler för hur rådets ledamöter väljs, föreskrivs i lag.”

Den nya lagen om Högsta domstolen

– Bestämmelser om sänkt pensionsålder för domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)

- 15 I artikel 30 i ustawa o Sądzie Najwyższym (lag om Högsta domstolen) av den 23 november 2002 (Dz. U., 2002, position 240) fastställdes pensionsåldern för domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) till 70 år.
- 16 Den 20 december 2017 undertecknade Republiken Polens president ustawa o Sądzie Najwyższym (lagen om Högsta domstolen) av den 8 december 2017 (Dz. U., 2018, position 5) (nedan kallad den nya lagen om Högsta domstolen), vilken trädde i kraft den 3 april 2018. Denna lag har ändrats vid flera tillfällen.
- 17 I artikel 37 i den nya lagen om Högsta domstolen föreskrivs följande:

”§ 1. Domare vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] pensioneras den dag de fyller 65 år, såvida de inte senast 6 månader och tidigast 12 månader innan de uppnår denna ålder [på 65 år] förklarar att de önskar behålla tjänsten som domare och inger ett intyg om att de med hänsyn till hälsotillstånd kan tjänstgöra som domare, vilket utfärdats i enlighet med de villkor som fastställts för en sökande till tjänsten som domare i Högsta domstolen, och Republiken Polens president samtycker till att vederbörande får förlängt förordnande som domare vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)].

§ 1a. Republiken Polens president ska innan samtycke lämnas inhämta ett utlåtande från [KRS]. [KRS] ska översända utlåtandet till Republiken Polens president inom 30 dagar från tidpunkten för begäran om att inkomma med utlåtande. För det fall att ett utlåtande inte inlämnas inom den frist som anges i den andra meningen ska [KRS] anses ha avgett ett positivt utlåtande.

§ 1b. Vid utarbetandet av det utlåtande som avses i § 1a ska [KRS] ta hänsyn till rättskipningens intresse och viktiga allmänintressen, i synnerhet rationell användning av ledamöterna vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] och de behov som följer av arbetsbelastningen vid vissa avdelningar i [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)].

...

§ 4. Samtycke enligt § 1 meddelas för 3 år och kan förnyas en gång. ...”

- 18 I artikel 39 i nämnda lag föreskrivs följande:

”Den tidpunkt vid vilken en domare vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] skiljs från sin anställning eller pensioneras fastställs av Republiken Polens president.”

19 Artikel 111 § 1 i nämnda lag har följande lydelse:

”De domare vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] som vid tidpunkten för ikraftträdandet av denna lag fyllt 65 år eller fyller 65 år inom tre månader från ikraftträdandet av denna lag ska pensioneras dagen efter utgången av tre månader från ikraftträdandet av denna lag, såvida de inte inom en månad från det att denna lag har trätt i kraft lämnar in den förklaring och det intyg som avses i artikel 37 § 1 och Republiken Polens president samtycker till att vederbörande behåller tjänsten som domare vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)]. ...”

– *Bestämmelser om tillsättning av domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)*

20 Enligt artikel 29 i den nya lagen om Högsta domstolen ska domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) tillsättas av Republiken Polens president på förslag av KRS. I artikel 30 i nämnda lag anges de kriterier som ska vara uppfyllda för att en person ska kunna tillsättas som domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen).

– *Bestämmelser om avdelningen för disciplinära mål*

21 Genom den nya lagen om Högsta domstolen har en ny avdelning inrättats inom Sąd Najwyższy (Högsta domstolen). Denna avdelning har benämnts ”Izba Dyscyplinarna” (nedan kallad avdelningen för disciplinära mål).

22 I artikel 20 i den nya lagen om Högsta domstolen föreskrivs följande:

”Vad avser avdelningen för disciplinära mål och de domare som tjänstgör på den avdelningen, ska befogenheterna för förste ordföranden för [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)]:

- i enlighet med vad som anges i artikel 14 § 1 punkterna 1, 4 och 7, artikel 31 § 1, artikel 35 § 2, artikel 36 § 6, artikel 40 §§ 1 och 4 och artikel 51 §§ 7 och 14, utövas av ordföranden för [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] som ska leda arbetet på avdelningen för disciplinära mål.
- i enlighet med artikel 14 § 1 punkt 2 och artikel 55 § 3 andra meningen, utövas av förste ordföranden för [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] i samförstånd med ordföranden för [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] som ska leda arbetet på avdelningen för disciplinära mål.”

23 I artikel 27 § 1 i den nya lagen om Högsta domstolen föreskrivs följande:

”Avdelningen för disciplinära mål ska vara behörig att avgöra följande mål och ärenden:

1) disciplinära mål:

- med avseende på domare vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)]

...

2) arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål med avseende på domare vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)];

3) mål som rör pensionering av domare vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)].”

24 I artikel 79 i den nya lagen om Högsta domstolen föreskrivs följande:

”Arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål som rör domare vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] och mål som rör pensionering av domare vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] ska handläggas

- 1) i första instans – av [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] i en sammansättning av en domare på avdelningen för disciplinära mål,
- 2) i andra instans – av [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] i en sammansättning av tre domare på avdelningen för disciplinära mål.”

25 I artikel 25 i den nya lagen om Högsta domstolen föreskrivs följande:

”Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (avdelningen för arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål) är behörig i arbetsrättsliga mål, socialförsäkringsrättsliga mål ...”

26 Övergångsbestämmelserna i den nya lagen om Högsta domstolen innehåller bland annat följande bestämmelser:

”Artikel 131

Så länge som alla domartjänster på avdelningen för disciplinära mål vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] inte har tillsatts, får en annan domare vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] inte förflyttas för tjänstgöring på denna avdelning.

...

Artikel 134

Vid ikraftträdandet av denna lag ska de domare vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] som tjänstgör på avdelningen för arbetsrättsliga mål, socialförsäkringsrättsliga mål och offentliga mål bli domare som tjänstgör på avdelningen för arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål.”

27 Artikel 131 i den nya lagen om Högsta domstolen har ändrats på följande sätt enligt artikel 1 § 14 i ustawa o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym (lag om ändring av lagen om Högsta domstolen) av den 12 april 2018 (Dz. U., 2018, position 847), som trädde i kraft den 9 maj 2018:

”Domare som den dag då denna lag träder i kraft tjänstgör på andra avdelningar vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] kan förflyttas för tjänstgöring på avdelningen för disciplinära ärenden. Fram till den dag då alla domare på avdelningen för disciplinära mål vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] har tillsatts för första gången, ska den domare som tjänstgör på en annan avdelning vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] till [KRS] inge en begäran om förflyttning för tjänstgöring på avdelningen för disciplinära mål, efter inhämtat samtycke från förste ordföranden för [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] och från ordföranden för [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)], som ska leda arbetet på avdelningen för disciplinära mål, och från ordföranden för den avdelning där den domare som begär förflyttning tjänstgör. Republiken Polens president ska på förslag av [KRS] tillsätta domare vid avdelningen för disciplinära mål vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] fram till den dag då alla domarbefattningar inom denna avdelning har tillsatts för första gången.”

Lagen om förvaltningsdomstolarnas organisation

- 28 I artikel 49 i ustawa – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (lagen om förvaltningsdomstolarnas organisation) av den 25 juli 2002 (Dz. U., 2017, position 2188) föreskrivs att i fråga om de aspekter som inte regleras av denna lag ska bestämmelserna i den nya lagen om Högsta domstolen tillämpas.

Lagen om KRS

- 29 Regler om KRS återfinns i ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa (lagen om Nationella domstolsrådet) av den 12 maj 2011 (Dz. U. nr 126, 2011, position 714), i ändrad lydelse enligt ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (lagen om ändring av lagen om Nationella domstolsrådet och vissa andra lagar) av den 8 december 2017 (Dz. U., 2018, position 3) (nedan kallad lagen om KRS).
- 30 Artikel 9a i lagen om KRS lyder enligt följande:

”§ 1. Sejmen ska bland domarna vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)], allmänna domstolar, förvaltningsdomstolar och militärdomstolar utse femton ledamöter till [KRS] för en allmän ämbetsperiod om fyra år.

§ 2. När sejmen genomför det val som avses i § 1 ska den, så långt möjligt, beakta behovet av att domare från domstolar av olika slag och instanser är representerade i [KRS].

§ 3. Den allmänna ämbetsperioden för de nya ledamöter i [KRS] som utsetts bland domarna ska inledas dagen efter den dag då de valdes. Avgående ledamöter i [KRS] ska fullgöra sina tjänsteuppgifter till och med den dag då de nya [KRS]-ledamöternas allmänna ämbetsperiod inleds.”

- 31 I artikel 11a § 2 i lagen om KRS föreskrivs att de enheter som har rätt att föreslå kandidater till [KRS] som väljs inom domarskrået är grupper om minst två tusen polska medborgare eller grupper om minst tjugofem domare i aktiv tjänst. Förfarandet för sejmens utnämning av KRS-ledamöter regleras i artikel 11d i lagen om KRS.
- 32 Enligt artikel 34 i lagen om KRS ska en grupp sammansatt av tre KRS-ledamöter anta en ståndpunkt angående utvärdering av domarkandidater.
- 33 Artikel 35 i lagen om KRS har följande lydelse:

”§ 1. Om flera kandidater har ansökt om ett förordnande som domare eller domaraspirant ska gruppen upprätta en förteckning över rekommenderade kandidater.

§ 2. Vid rangordningen av kandidaterna i förteckningen ska gruppen först beakta bedömningen av kandidaternas kvalifikationer och därutöver:

- 1) yrkeserfarenhet, inklusive erfarenhet av tillämpning av rättsliga bestämmelser, akademiska prestationer, omdömen från överordnade, rekommendationer, publikationer och andra handlingar som bilagts ansökningsformuläret;
- 2) den behöriga domstolens domarkollegiums omdöme och det behöriga domarsamfundets bedömning.

§ 3. Avsaknaden av sådana handlingar som avses i § 2 ska inte hindra att en förteckning över rekommenderade kandidater upprättas.”

34 Artikel 37 § 1 i lagen om KRS har följande lydelse:

”Om flera kandidater har ansökt om en domartjänst ska [KRS] göra en gemensam prövning och utvärdering av samtliga ansökningar. I denna situation ska [KRS] anta en resolution som inbegriper rådets beslut i fråga om förslag till vem som ska utnämnas till domare, i förhållande till samtliga kandidater.”

35 Artikel 44 i lagen om KRS har följande lydelse:

”§ 1. Den som deltar i förfarandet kan överklaga till [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] under åberopande av att [KRS] resolution är olaglig, om inte annat föreskrivs i särskilda bestämmelser. ...

§ 1a. I enskilda fall som rör tillsättning av en domartjänst vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] kan ett överklagande inges till [Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen)]. I dessa fall är det inte möjligt att överklaga till [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)]. Ett överklagande till [Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen)] får inte grundas på ett påstående om felaktig bedömning av hur kandidaterna uppfyllde de kriterier som beaktades vid beslutet att presentera förslaget till tillsättning av domartjänster vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)].

§ 1b. Om inte alla som deltog i förfarandet har överklagat den resolution som avses i artikel 37 § 1 ska resolutionen, i enskilda fall som rör tillsättning av domartjänster vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)], vinna laga kraft i den del som avser beslutet att lägga fram förslaget till tillsättning av domartjänster vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] och i den del som avser beslutet att inte lägga fram ett förslag till tillsättning av domartjänster vid samma domstol, såvitt avser den som deltagit i förfarandet och som inte gett in något överklagande.

§ 2. Överklagande ska ges in till Przewodniczący [(ordföranden för KRS)] inom två veckor från det att vederbörande delgetts resolutionen jämte motivering. ...”

36 I artikel 6 i lagen av den 8 december 2017 om ändring av lagen om KRS föreskrivs följande:

”Ämbetsperioden för de ledamöter i [KRS] som avses i artikel 187 § 1 punkt 2 i [konstitutionen], och som valts på grundval av nu gällande bestämmelser, ska löpa fram till och med dagen innan ämbetsperioden inleds för de nya ledamöterna i [KRS], men får inte överstiga 90 dagar från och med den dag då denna lag träder i kraft, om den inte redan har upphört på grund av att ämbetsperioden löpt ut.”

Målen vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

37 Mål C-585/18 handlar om A.K. som är domare vid Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen) och som fyllde 65 år innan den nya lagen om Högsta domstolen trädde i kraft. A.K. lämnade in en förklaring om sin avsikt att fortsätta sin domartjänstgöring enligt artikel 37 § 1 och artikel 111 § 1 i nämnda lag. KRS meddelade den 27 juli 2018 ett negativt utlåtande enligt artikel 37 § 1a i nämnda lag. Den 10 augusti 2018 överklagade A.K. detta utlåtande till Sąd Najwyższy (Högsta domstolen). Till stöd för sitt överklagande anförde A.K. bland annat att hans förtida pensionering vid 65 års ålder innebar en överträdelse av artikel 19.1 andra stycket FEU, av artikel 47 i stadgan och av direktiv 2000/78, särskilt artikel 9.1 däri.

38 Målen C-624/18 och C-625/18 handlar om CP och DO som båda är domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen). Även CP och DO fyllde 65 år innan den nya lagen om Högsta domstolen trädde i kraft, men de har inte lämnat in någon förklaring enligt artikel 37 § 1 och artikel 111 § 1 i nämnda lag. Efter att ha underrättats om att Republiken Polens president, med tillämpning av artikel 39 i nämnda lag, hade förklarat CP och DO pensionerade från och med den 4 juli 2018, väckte de talan vid Sąd

Najwyższy (Högsta domstolen) mot nämnda domstol med yrkande om fastställelse av att deras anställningsförhållande som domare i aktiv tjänst vid nämnda domstol inte hade omvandlats till ställning som pensionerade domare från och med nämnda datum. Till stöd för sin talan gjorde CP och DO bland annat gällande att det förbud mot diskriminering på grund av ålder som stadgas i artikel 2.1 i direktiv 2000/78 hade åsidosatts.

- 39 Dessa olika mål handläggs vid Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (avdelningen för arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål) vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen). I sina beslut om hänskjutande i mål C-624/18 och C-625/18 har avdelningen för arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål uppgett att nämnda mål anhängiggjorts där innan avdelningen för disciplinära mål hade inrättats. Enligt den hänskjutande domstolen framstår det mot denna bakgrund som oklart om den enligt artikel 9.1 i direktiv 2000/78 och artikel 47 i stadgan ska underlåta att tillämpa de nationella bestämmelser som föreskriver att det är en ännu icke inrättad avdelning som är behörig att pröva målen. Den hänskjutande domstolen har emellertid betonat att denna fråga kan komma att bli ovidkommande för det fall domartjänsterna vid avdelningen för disciplinära mål verkligen tillsätts.
- 40 I sina beslut om hänskjutande i målen C-585/18, C-624/18 och C-625/18 har den hänskjutande domstolen för övrigt uppgett att det – särskilt mot bakgrund av de förhållanden under vilka nya domare ska utses till avdelningen för disciplinära mål – råder betydande osäkerhet om denna avdelning jämte de ledamöter som ingår i densamma i tillräcklig omfattning kan anses uppfylla de krav på garantier som uppställs i fråga om oavhängighet och opartiskhet.
- 41 Den hänskjutande domstolen har erinrat om att dessa domare tillsätts av Republiken Polens president på förslag av KRS. Enligt den reform som följer av lagen av den 8 december 2017 om ändringar i lagen om Nationella domstolsrådet och vissa andra lagar, tillsätts numera de femton ledamöter i KRS (av rådets totalt tjugofem ledamöter) som ska väljas bland domare inte längre, såsom tidigare, av domarsamfund på alla nivåer, utan av sejmen. Denna situation innebär enligt den hänskjutande domstolen ett åsidosättande av maktfördelningsprincipen som utgör fundamentet för en demokratisk rättsstat, och den står inte i överensstämmelse med på området rådande internationella och europeiska standarder, vilket särskilt framgår av Europarådets ministerkommittés rekommendation CM/Rec(2010)12 om domares oavhängighet, effektivitet och roll av den 17 november 2010, yttrande nr 904/2017 (CDL-AD(2017)031) från Europeiska kommissionen för demokrati genom lag (Venedigkommissionen) av den 11 december 2017 och yttrande nr 10(2007) från den rådgivande panelen med europeiska domare till Europarådets ministerkommitté angående domstolsrådet i samhällets tjänst av den 23 november 2007.
- 42 Såväl de förhållanden (särskilt i processuellt hänseende) som rådde då ledamöterna i KRS valdes ut och tillsattes under år 2018, som en analys av det sätt på vilket det sålunda sammansatta KRS fram till nu har agerat, ger enligt den hänskjutande domstolen vid handen att KRS är underställt den politiska makten och att KRS saknar förmåga att fullgöra sin konstitutionsfästa uppgift att värna domstolars och domares oavhängighet.
- 43 När nya ledamöter senast valdes in i KRS så genomfördes valen på ett icke transparent sätt, och det framstår som mycket oklart om de i tillämplig lag uppställda villkoren verkligen iaktogs vid valtillfället. Vidare iaktogs inte det i artikel 187 § 1 punkt 2 i konstitutionen uppställda kravet på representativitet för olika slags domstolar på olika nivåer. Det finns nämligen inte någon ledamot i KRS som är domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen), vid appellationsdomstolarna eller vid militärdomstolarna; däremot finns det en KRS-ledamot från en vojvodskapsförvaltningsdomstol, två ledamöter från regiondomstolar och tolv ledamöter från distriktsdomstolar.
- 44 En genomgång av den verksamhet som bedrivits av KRS i sin nyligen fastställda sammansättning ger dessutom vid handen att KRS inte vid något tillfälle vidtagit några åtgärder för att värna oavhängigheten hos Sąd Najwyższy (Högsta domstolen), i samband med den krissituation som

uppkommit med anledning av nyligen genomförda lagreformer beträffande nämnda domstol. KRS eller ledamöter i KRS har däremot offentligt kritiserat ledamöter i Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) för att ha ställt tolkningsfrågor till EU-domstolen eller för att ha samarbetat med unionsinstitutionerna, särskilt med Europeiska kommissionen. De åtgärder som vidtagits av KRS – då KRS haft att yttra sig i ärenden om eventuellt förlängda domarförordnanden för domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) efter det att de uppnått den nyligen fastställda pensionsåldern på 65 år – har bestått i att KRS antingen lämnat negativa icke-motiverade utlåtanden eller endast återgett innehållet i artikel 37 § 1b i den nya lagen om Högsta domstolen; detta framgår för övrigt bland annat av det utlåtande från KRS som överklagats till den hänskjutande domstolen i mål C-585/18.

- 45 Det urval som genomförts av KRS för att tillsätta de sexton domartjänster på avdelningen för disciplinära mål som Republiken Polens president den 24 maj 2018 förklarar vara vakanta, visar att de tolv kandidater som KRS valt ut – nämligen sex åklagare, två domare, två rättsliga rådgivare och två akademiker – antingen var personer som fram till dess varit underställda den verkställande makten, eller personer som under rättsstatskrisen i Polen agerat på uppdrag av den politiska makten eller på ett sätt som står i överensstämmelse med vad som förväntats från den politiska makten, eller personer som inte uppfyller de i lag uppställda kriterierna eller personer som tidigare varit föremål för disciplinåtgärder.
- 46 Den hänskjutande domstolen har slutligen betonat att det förfarande som KRS ska följa då KRS gör sitt urval av kandidater till domartjänster vid avdelningen för disciplinära mål (vilka inte kan väljas bland de ledamöter vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) som redan är i tjänst) har utformats och därefter ändrats på ett sätt som gör det möjligt för KRS att agera efter eget skön, utan att det finns någon egentlig kontrollmöjlighet i detta avseende.
- 47 För det första är Högsta domstolen inte längre inblandad i utnämningsprocessen, vilket innebär att det inte längre finns någon garanti för att det görs en effektiv och konkret prövning av kandidaternas meriter. Om kandidaterna underlåter att ge in de handlingar som nämns i artikel 35 § 2 i lagen om KRS – vilka likväl är av grundläggande betydelse för att en jämförande bedömning av kandidaterna ska kunna genomföras – så innebär detta för det andra inte längre hinder, såsom framgår av artikel 35 § 3 i lagen, mot att upprätta en förteckning med de kandidater som KRS rekommenderar. För det tredje vinner KRS beslut laga kraft enligt artikel 44 i lagen om de inte överklagats av samtliga kandidater, vilket innebär att det blir omöjligt att företa en effektiv domstolsprövning av dessa beslut.
- 48 Mot denna bakgrund framstår det enligt den hänskjutande domstolen som oklart vilken betydelse – i fråga om det unionsrättsliga kravet på att medlemsstaternas domstolar och domare ska vara oavhängiga – som ska tillmätas faktorer såsom oavhängigheten i förhållande till den politiska makten hos organ med ansvar för domarurval, samt de omständigheter som råder vid urval av ledamöter på en nyinrättad domstolsavdelning i en viss medlemsstat, varvid denna avdelning är behörig att pröva mål där unionsrätten aktualiseras.
- 49 För det fall en sådan domstolsavdelning inte uppfyller nämnda krav på oavhängighet, vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida unionsrätten ska tolkas så, att den innebär att nämnda domstol ska underlåta att tillämpa nationella lagbestämmelser som hindrar den från att pröva de aktuella målen i det att det är nämnda domstolsavdelning som enligt nämnda nationella lagbestämmelser är ensam behörig. I sina beslut om hänskjutande i målen C-624/18 och C-625/18 har den hänskjutande domstolen i detta avseende betonat att den har allmän behörighet att pröva arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål, vilket medför att den mer specifikt är behörig att pröva sådana mål som de här aktuella, där det görs gällande att förbudet mot diskriminering på grund av ålder i arbetslivet har överträtts.
- 50 Mot denna bakgrund beslutade Sąd Najwyższy (Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych) (Högsta domstolen (avdelningen för arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål)) att vilandeförklara målen och ställa tolkningsfrågor till EU-domstolen.

51 I mål C-585/18 har följande tolkningsfrågor ställts:

- ”1) Ska artikel 267 tredje stycket FEUF, jämförd med artikel 19.1 och artikel 2 FEU samt artikel 47 i [stadgan], rätteligen tolkas så, att en nyinrättad avdelning vid en domstol i sista instans i en medlemsstat – vilken är behörig att pröva ett överklagande som getts in av en domare vid en nationell domstol och vilken uteslutande består av domare som valts av ett nationellt organ som har till uppgift att värna domstolarnas oavhängighet [(KRS)], vilket, med beaktande av hur organets organisationsmodell har utformats samt dess funktionssätt, inte utgör någon garant för oavhängighet i förhållande till den lagstiftande och den verkställande makten – är att anse som en oavhängig domstol i den mening som avses i unionsrätten?
- 2) För det fall den första frågan besvaras nekande, ska artikel 267 tredje stycket FEUF, jämförd med artikel 19.1 och artikel 2 FEU samt artikel 47 i stadgan, då tolkas så, att en avdelning vid en domstol i sista instans i en medlemsstat som inte är behörig att pröva målet, men som uppfyller kraven i unionslagstiftningen för en domstol vid vilken talan väckts i ett unionsrättsligt mål, ska underlåta att tillämpa de nationella lagrum som utgör hinder för dess behörighet att pröva detta mål?”

52 I målen C-624/18 och C-625/18 har följande tolkningsfrågor ställts:

- ”1) Ska artikel 47 i [stadgan], jämförd med artikel 9.1 i [direktiv 2000/78], tolkas så, att en domstol i sista instans i en medlemsstat, då talan väcks vid denna domstol rörande ett påstått åsidosättande av förbudet mot diskriminering på grund av ålder vad avser en domare vid denna domstol, varvid det framställs ett yrkande om interimistiska säkerhetsåtgärder – för att skydda de rättigheter som följer av unionsrätten genom att förordna om interimistiska åtgärder enligt nationell lagstiftning – ska underlåta att tillämpa nationella bestämmelser som innebär att behörigheten i det mål i vilket talan väckts tillkommer en organisatorisk enhet vid den domstolen som inte är i funktion på grund av att erforderliga domartjänster inom enheten inte tillsatts?
- 2) För det fall att domartjänster har tillsatts vid den organisatoriska enhet som enligt nationell rätt är behörig att pröva och avgöra målet, ska artikel 267 tredje stycket FEUF, jämförd med artikel 19.1 och artikel 2 FEU samt artikel 47 i stadgan, då rätteligen tolkas så, att en nyinrättad avdelning vid en domstol i sista instans i en medlemsstat – vilken är behörig att pröva ett överklagande som getts in av en domare vid en nationell domstol vilken uteslutande består av domare som utsetts av ett nationellt organ som har till uppgift att värna domstolarnas oavhängighet, nämligen [KRS], vilket, med beaktande av hur organets organisationsmodell har utformats samt dess funktionssätt, inte utgör någon garant för oavhängighet i förhållande till den lagstiftande och den verkställande makten – är att anse som en oavhängig domstol i den mening som avses i unionsrätten?
- 3) För det fall att den andra frågan besvaras nekande, ska artikel 267 tredje stycket FEUF, jämförd med artikel 19.1 och artikel 2 FEU och artikel 47 i stadgan, då tolkas så, att en avdelning vid en domstol i sista instans i en medlemsstat som inte är behörig att pröva målet, men som uppfyller kraven i unionslagstiftningen för en domstol vid vilken talan väckts i ett unionsrättsligt mål, ska underlåta att tillämpa de nationella lagrum som utgör hinder för dess behörighet att pröva detta mål?”

Förfarandet vid domstolen

53 Mål C-585/18, C-624/18 och C-625/18 förenades genom beslut av domstolens ordförande den 5 november 2018.

- 54 Domstolens ordförande har, genom beslut av den 26 november 2018, A.K. m.fl. (C-585/18, C-624/18 och C-625/18, ej publicerat, EU:C:2018:977), bifallit den hänskjutande domstolens ansökan om att målen ska handläggas skyndsamt. I enlighet med vad som föreskrivs i artikel 105.2 och 105.3 i domstolens rättegångsregler, bestämde ordföranden omedelbart datum för den muntliga förhandlingen (i förevarande mål den 19 mars 2019) och de berörda underrättades om detta i samband med delgivningen av begäran om förhandsavgörande. Berörda parter förelades att inom viss tid inkomma med eventuella skriftliga yttranden.
- 55 En första muntlig förhandling ägde rum den 19 mars 2019 i domstolens lokaler. Domstolen anordnade den 14 maj 2019 en andra förhandling, detta bland annat med anledning av att KRS hade framställt en ansökan därom då KRS inte hade ingett något skriftligt yttrande till domstolen och inte heller hade närvarat vid den första förhandlingen men hade önskemål om att yttra sig muntligen samt för att bereda berörda parter tillfälle att yttra sig om de eventuella verkningarna i förevarande mål av en dom meddelad den 25 mars 2019 av Trybunał Konstytucyjny (Konstitutionsdomstolen, Polen). I denna dom förklarade Trybunał Konstytucyjny att artikel 9a i lagen om KRS var förenlig med artikel 187 § 1 punkt 2 och § 4 i konstitutionen.
- 56 Vid denna andra förhandling återopade KRS resolution nr 6, antagen av domarförsamlingen på avdelningen för disciplinära mål den 13 maj 2019. I denna resolution redovisas nämnda avdelnings inställning med avseende på handläggningen av dessa förenade mål. Resolutionen lämnades ut till parterna och ingår i processmaterialet.
- 57 I handlingar som inkom till domstolens kansli den 3 juli 2019, den 29 juli 2019, den 16 september 2019 och den 7 november 2019 begärde den polska regeringen att det muntliga förfarandet skulle återupptas. I handlingar som inkom till domstolens kansli den 4 juli 2019 och den 29 oktober 2019 begärde KRS respektive Prokurator Generalny (riksåklagaren, Polen) likaså att den muntliga delen skulle återupptas.
- 58 Till stöd för sin begäran anförde KRS därvid i huvudsak följande. KRS uppgav sig inte dela generaladvokatens bedömning i förslaget till avgörande; generaladvokatens bedömning byggde på felaktiga bedömningar och de argument som KRS framfört vid förhandlingen den 14 maj 2019 beaktades inte i tillräcklig utsträckning. Av den anledningen var det enligt KRS nödvändigt att domstolen gjorde en omprövning av möjligheten att beakta det skriftliga yttrande som tidigare ingetts av KRS och som sänts åter till KRS på grund av att det getts in för sent.
- 59 Även den polska regeringen – i sin begäran av den 3 juli 2019 och i sina kompletterande förklaringar till domstolen den 29 juli och den 16 september 2019 – uppgav sig inte dela generaladvokatens bedömning i förslaget till avgörande. Den polska regeringen ansåg att generaladvokatens bedömning i vissa delar var motsägelsefull och byggde – såsom framgår av vissa punkter i förslaget till avgörande och av motsvarande punkter i generaladvokatens förslag till avgörande av den 11 april 2019 i målet kommissionen/Polen (Högsta domstolens oavhängighet) (C-619/18, EU:C:2019:325) – på en felaktig tolkning av domstolens tidigare rättspraxis, särskilt av domen av den 27 februari 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117). Den polska regeringen anförde för övrigt att generaladvokatens förslag till avgörande innehåller ett antal argument och bedömningar som är nya, och som inte avhandlats mellan parterna i tillräcklig utsträckning. Mot bakgrund av deras grundläggande vikt och fundamentala betydelse för medlemsstaternas nu gällande olika rättsliga modeller i fråga om hur nationella domstolsråd är sammansatta och i fråga om förfarandet för tillsättning av domare, motiverar dessa omständigheter att den muntliga delen av förfarandet återupptas för att bereda samtliga medlemsstater tillfälle att yttra sig i detta avseende. Den polska regeringen har i sin begäran av den 7 november 2019, med stöd av ett förhandlingsprotokoll från Sąd Okręgowy w Krakowie (distriktsdomstolen i Krakow, Polen) av den 6 september 2019, framhållit att nämnda handling är av sådan art att det kan befaras att det avgörande som EU-domstolen kommer att meddela i dessa mål kan vara en källa till rättsosäkerhet i Polen och att denna handling således innehåller uppgifter om en ny omständighet som kan ha ett avgörande inflytande på målets utgång.

- 60 Riksåklagaren har främst hänvisat till omständigheter och argument som KRS och den polska regeringen redan har anfört i deras respektive begäran om återupptagande av den muntliga delen av den 3, den 4 och den 29 juli 2019 samt den 16 september 2019. Riksåklagaren anser för det första att omständigheterna i de nationella målen inte har utretts i tillräcklig omfattning, vilket framgår av generaladvokatens förslag till avgörande, för det andra att förslaget till avgörande innehåller ställningstaganden rörande viktiga förhållanden som inte har avhandlats mellan parterna, och för det tredje att förslaget till avgörande grundar sig på en felaktig tolkning av domstolens tidigare praxis, en tolkning som riksåklagaren hävdar utgör en ny omständighet som kan ha ett avgörande inflytande på målets utgång.
- 61 Domstolen gör i denna del följande bedömning. I stadgan för Europeiska unionens domstol och i domstolens rättegångsregler föreskrivs, för det första, inte någon möjlighet för berörda parter enligt artikel 23 i stadgan att inkomma med yttranden över generaladvokatens förslag till avgörande (dom av den 6 mars 2018, *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, punkt 26 och där angiven rättspraxis).
- 62 För det andra ska generaladvokaten, enligt artikel 252 andra stycket FEUF, vid offentliga domstolssessioner, fullständigt opartiskt och oavhängigt, lägga fram förslag till avgöranden i mål som enligt stadgan för Europeiska unionens domstol kräver dennes deltagande. Domstolen är inte bunden av vare sig förslaget till avgörande eller av den motivering som ligger till grund för generaladvokatens förslag. Att en av parterna inte delar generaladvokatens synsätt i förslaget till avgörande, oavsett vilka frågor som generaladvokaten väljer att pröva, kan därför inte i sig utgöra ett tillräckligt skäl för att återuppta den muntliga delen av förfarandet (dom av den 6 mars 2018, *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, punkt 27 och där angiven rättspraxis).
- 63 I enlighet med artikel 83 i domstolens rättegångsregler får domstolen emellertid efter att ha hört generaladvokaten, när som helst, besluta att den muntliga delen av förfarandet ska återupptas, bland annat om domstolen anser att den inte har tillräcklig kännedom om omständigheterna i målet, eller om en part, efter det att den muntliga delen har förklarats avslutad, har lagt fram en ny omständighet som kan ha ett avgörande inflytande på målets utgång, eller om målet ska avgöras på grundval av ett argument som inte har avhandlats mellan parterna.
- 64 Domstolen anser sig emellertid i förevarande mål – efter att ha hört generaladvokaten – ha tillräcklig kännedom, efter den skriftliga delen av förfarandet och efter de två förhandlingar som ägt rum, om de omständigheter som erfordras för att avgöra målen. Dessutom ska förevarande mål inte avgöras på grundval av ett argument som inte avhandlats mellan parterna. Domstolen anser slutligen att det av begäran om återupptagande av den muntliga delen av förfarandet som ingetts i flera omgångar inte har framkommit någon ny omständighet som kan ha ett avgörande inflytande på utgången av det avgörande som domstolen meddelar i dessa mål. Mot denna bakgrund finner domstolen att det saknas anledning att återuppta den muntliga delen av förfarandet.
- 65 Vad slutligen avser KRS begäran att domstolen ska beakta det skriftliga yttrandet av den 4 april 2019 från KRS, gör domstolen följande bedömning. KRS har – liksom de övriga berörda parter som avses i artikel 23 i stadgan för Europeiska unionens domstol – beretts tillfälle att inom angiven frist inkomma med sitt yttrande. Såsom framgår av skrivelsen av den 28 mars 2019 från KRS till domstolen har KRS uppgett sig frivilligt avstå från att inkomma med yttrande inom angiven frist. Ovannämnda skriftliga yttrande – som KRS gett in för sent och som därför sänts åter till KRS – kan mot denna bakgrund inte beaktas av domstolen i denna del av handläggningen av målen.

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan i målen C-624/18 och C-625/18

- 66 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan i målen C-624/18 och C-625/18 för att få klarhet i huruvida artikel 9.1 i direktiv 2000/78, i förening med artikel 47 i stadgan, ska tolkas så, att då en domstol i sista instans i en medlemsstat har att avgöra ett mål där det gjorts gällande ett åsidosättande av förbudet mot diskriminering på grund av ålder enligt nämnda direktiv, så ska nämnda domstol underlåta att tillämpa nationella bestämmelser som föreskriver exklusiv behörighet i ett sådant mål för ett organ – såsom avdelningen för disciplinära mål – som ännu inte bildats eftersom de personer som ska vara ledamöter i organet ännu inte tillsatts.
- 67 Det ska dock noteras att Republiken Polens president, strax efter det att besluten om hänskjutande meddelades i målen C-624/18 och C-625/18, tillsatte domarna på avdelningen för disciplinära mål. Detta innebär att nämnda avdelning har konstituerats.
- 68 Mot denna bakgrund finner EU-domstolen att det inte längre finns anledning att besvara den första frågan i målen C-624/18 och C-625/18 för att den hänskjutande domstolen ska kunna avgöra de båda målen. Det är nämligen endast för det fall att avdelningen för disciplinära mål inte hade konstituerats som det skulle finnas anledning att besvara frågan.
- 69 Det följer emellertid av EU-domstolens fasta praxis att det förfarande som har införts genom artikel 267 FEUF är ett medel för samarbete mellan EU-domstolen och de nationella domstolarna, genom vilket EU-domstolen tillhandahåller de nationella domstolarna de uppgifter om unionsrättens tolkning som de behöver för att kunna avgöra de mål som de ska pröva (dom av den 19 december 2013, Fish Legal och Shirley, C-279/12, EU:C:2013:853, punkt 29 och där angiven rättspraxis).
- 70 Det ska i detta avseende erinras om att en begäran om förhandsavgörande inte är till för att möjliggöra rådgivande yttranden i allmänna eller hypotetiska frågor, utan för att tillgodose behov knutna till den faktiska lösningen av en tvist (dom av den 10 december 2018, Wightman m.fl., C-621/18, EU:C:2018:999, punkt 28 och där angiven rättspraxis). Om det framgår att den ställda frågan uppenbart saknar relevans för att avgöra målet, ska EU-domstolen fastställa att det saknas anledning att besvara densamma (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 oktober 2013, Stoilov i Ko, C-180/12, EU:C:2013:693, punkt 38 och där angiven rättspraxis).
- 71 Såsom gjorts gällande av KRS, den polska regeringen och kommissionen, och vilket även antytts av den hänskjutande domstolen (se punkt 39 ovan), finner EU-domstolen således att det inte längre finns anledning att besvara den första frågan i mål C-624/18 och C-625/18.

Frågorna i mål C-585/18 samt den andra och den tredje frågan i mål C-624/18 och C-625/18

- 72 EU-domstolen kommer att pröva frågorna i mål C-585/18 samt den andra och den tredje frågan i mål C-624/18 och C-625/18 gemensamt. Den hänskjutande domstolen har ställt dessa frågor för att få klarhet i huruvida artikel 2 FEU, artikel 19.1 andra stycket FEU, artikel 267 FEUF och artikel 47 i stadgan ska tolkas så, att en avdelning vid en högsta domstol i en medlemsstat – såsom avdelningen för disciplinära mål – som har att avgöra mål där unionsrätten aktualiseras, mot bakgrund av hur avdelningen inrättats och hur dess ledamöter tillsatts, kan anses uppfylla de krav på oavhängighet och opartiskhet som är påkallade enligt nämnda unionsbestämmelser. Om så inte är fallet, vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida principen om unionsrättens företräde ska tolkas så, att den hänskjutande domstolen enligt denna princip ska underlåta att tillämpa nationella bestämmelser som föreskriver exklusiv behörighet i sådana mål för nämnda avdelning.

EU-domstolens behörighet

- 73 Riksåklagaren har för det första gjort gällande att EU-domstolen inte är behörig att pröva den andra och den tredje frågan i målen C-624/18 och C-625/18. Riksåklagaren har därvid framfört att de i dessa tolkningsfrågor angivna unionsbestämmelserna inte definierar begreppet "oavhängig domstol"; dessa unionsbestämmelser innehåller inte heller några behörighetsregler med avseende på nationella domstolar och nationella domstolsråd. Frågorna omfattas därmed av medlemsstaternas exklusiva behörighet och unionen saknar behörighet i detta avseende.
- 74 EU-domstolen konstaterar emellertid att de argument som framförts av riksåklagaren i själva verket avser räckvidden hos, och därmed tolkningen av, dessa unionsbestämmelser. Det är uppenbart att EU-domstolen med stöd av artikel 267 FEUF är behörig att göra en sådan tolkning.
- 75 Det är visserligen medlemsstaterna som har befogenhet att organisera domstolsväsendet i respektive land. Medlemsstaterna är dock skyldiga att därvid iaktta de skyldigheter som åligger dem enligt unionsrätten (dom av den 24 juni 2019, kommissionen/Polen (Högsta domstolens oavhängighet), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 52 och där angiven rättspraxis).
- 76 Riksåklagaren har för det andra – såvitt avser artikel 19.1 andra stycket FEU och artikel 47 i stadgan – gjort gällande att EU-domstolen saknar behörighet att pröva dessa båda tolkningsfrågor även av den anledningen att de i de nationella målen aktuella nationella bestämmelserna inte genomför unionsrätten. Dessutom omfattas de aktuella nationella bestämmelserna inte av unionsrättens tillämpningsområde. Således är det inte möjligt att bedöma de nationella bestämmelserna utifrån unionsrätten.
- 77 Vad först gäller bestämmelserna i stadgan, erinrar EU-domstolen om följande. I ett mål om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF får EU-domstolen visserligen endast tolka unionsrätten inom gränserna för den behörighet den tilldelats (dom av den 30 juni 2016, Toma och Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci, C-205/15, EU:C:2016:499, punkt 22 och där angiven rättspraxis).
- 78 Tillämpningsområdet för stadgan, när det gäller medlemsstaternas åtgärder, definieras i artikel 51.1 i stadgan, enligt vilken bestämmelserna i stadgan riktar sig till medlemsstaterna när dessa tillämpar unionsrätten. Artikel 51.1 i stadgan bekräftar EU-domstolens fasta praxis enligt vilken de grundläggande rättigheter som garanteras i unionens rättsordning är tillämpliga i samtliga fall som regleras av unionsrätten, men inte i andra fall (dom av den 30 juni 2016, Toma och Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci, C-205/15, EU:C:2016:499, punkt 23 och där angiven rättspraxis).
- 79 Vad närmare gäller artikel 47 i stadgan har kändandena i de nationella målen bland annat gjort gällande att de förfördelats genom att det i direktiv 2000/78 föreskrivna förbudet mot diskriminering på grund av ålder i arbetslivet har överträtts.
- 80 Rätten till ett effektivt rättsmedel följer även av direktiv 2000/78. I artikel 9 i direktivet anges att medlemsstaterna ska säkerställa att alla som anser sig förfördelade på grund av att den i direktivet föreskrivna likabehandlingsprincipen åsidosatts ska kunna göra gällande sina rättigheter (dom av den 8 maj 2019, Leitner, C-396/17, EU:C:2019:375, punkt 61 och där angiven rättspraxis).
- 81 EU-domstolen finner mot denna bakgrund att de aktuella målen ska regleras av unionsrätten. Detta innebär att kändandena i de nationella målen får göra gällande rätten till ett effektivt domstolsskydd enligt artikel 47 i stadgan.

- 82 Det ska vidare påpekas, beträffande tillämpningsområdet för artikel 19.1 andra stycket FEU, att denna bestämmelse avser att säkerställa ett effektivt domstolsskydd inom ”de områden som omfattas av unionsrätten”, oavsett i vilken situation medlemsstaterna tillämpar unionsrätten, i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan (dom av den 24 juni 2019, kommissionen/Polen (Högsta domstolens oavhängighet), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 50 och där angiven rättspraxis).
- 83 Den omständigheten att de nationella lönesänkingsåtgärder som var föremål för prövning i det mål som avgjordes genom domen av den 27 februari 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117) vidtogs med anledning av att det var nödvändigt att eliminera den aktuella medlemsstatens alltför stora budgetunderskott och inom ramen för ett program för ekonomiskt bistånd från unionen till medlemsstaten, har – såsom framgår av punkterna 29–40 ovan, och till skillnad från vad som gjorts gällande av riksåklagaren i detta avseende – inte haft någon betydelse för EU-domstolens tolkning och slutsatser att artikel 19.1 andra stycket FEU var tillämplig i det målet. EU-domstolens slutsatser i det målet byggde nämligen på att det i det målet aktuella nationella organet, det vill säga Tribunal de Contas (Revisionsrätten, Portugal), i egenskap av domstol kunde pröva frågor om tillämpning eller tolkning av unionsrätten och därmed frågor som omfattas av unionsrätten, vilket det dock ankom på den hänskjutande domstolen att kontrollera (dom av den 24 juni 2019, kommissionen/Polen (Högsta domstolens oavhängighet), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 51 och där angiven rättspraxis).
- 84 De nationella målen avser påstådda överträdelse av bestämmelserna i unionsrätten. Det är därför tillräckligt att konstatera att det organ som ska avgöra målen har att ta ställning till frågor om unionsrättens tillämpning eller tolkning, varför dessa frågor omfattas av unionsrätten i den mening som avses i artikel 19.1 andra stycket FEU.
- 85 Vad slutligen gäller protokoll (nr 30) om Republiken Polens och Förenade kungarikets tillämpning av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (EUT C 83, 2010, s. 313), som åberopats av riksåklagaren, påpekar EU-domstolen att detta protokoll inte avser artikel 19.1 andra stycket FEU. Detta protokoll kan inte heller anses innebära att stadgan inte skulle vara tillämplig i Polen, och syftet med protokollet är inte att frita Republiken Polen från skyldigheten att iaktta de bestämmelser som återfinns i stadgan (dom av den 24 juni 2019, kommissionen/Polen (Högsta domstolens oavhängighet), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 53 och där angiven rättspraxis).
- 86 Vid en samlad bedömning finner EU-domstolen således att den är behörig att tolka artikel 47 i stadgan och artikel 19.1 andra stycket FEU i dessa mål.

Huruvida det saknas anledning att döma i saken

- 87 KRS, riksåklagaren och den polska regeringen har påpekat att Republiken Polens president den 17 december 2018 undertecknade ustawa o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym (lagen om ändring av [den nya lagen om Högsta domstolen]) av den 21 november 2018 (Dz. U., 2018, position 2507) (nedan kallad lagen av den 21 november 2018). Denna lag trädde i kraft den 1 januari 2019.
- 88 Det framgår av artikel 1 i nämnda lag att artikel 37 § 1a – artikel 37 § 4 och artikel 111 § 1 i den nya lagen om Högsta domstolen har upphävts, och att artikel 37 § 1 i lagen ändrats på så sätt att ”[d]omarna vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) pensioneras vid 65 års ålder”. Det preciseras emellertid att sistnämnda bestämmelse endast tillämpas gentemot de domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) som trätt i tjänst såsom domare efter den 1 januari 2019. De domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) som trätt i tjänst före detta datum blir föremål för de tidigare bestämmelserna i artikel 30 i lagen av den 23 november 2002 om Högsta domstolen som föreskrev en pensionsålder på 70 år.

- 89 I artikel 2 § 1 i lagen av den 21 november 2018 föreskrivs att "[f]rån och med den dag då denna lag träder i kraft ska alla domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) eller vid Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen) som har pensionerats i enlighet med artikel 37 §§ 1–4 eller enligt artikel 111 §§ 1 eller 1a i [den nya lagen om Högsta domstolen] återinsättas i de ämbeten som de utövade per den dag då [nämnda lag] trädde i kraft. Tjänstgöringen som domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) eller vid Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen) ska anses ha pågått utan avbrott".
- 90 I artikel 4 § 1 i lagen av den 21 november 2018 föreskrivs att "[d]e förfaranden som inletts i enlighet med artiklarna 37 § 1 och 111 § 1–1b [i den nya lagen om Högsta domstolen] och de överklagandeförfaranden i dessa mål som pågår den dag då denna lag träder i kraft ska skrivas av". I artikel 4 § 2 i samma lag föreskrivs att "[f]örfaranden för att fastställa om det föreligger ett anställningsförhållande som domare i aktiv tjänst vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) eller vid Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen), som rör de domare som avses i artikel 2 § 1, vilka har inletts och pågår den dag då denna lag träder i kraft, ska skrivas av".
- 91 Enligt KRS, riksåklagaren och den polska regeringen följer det av artiklarna 1 och 2 § 1 i lagen av den 21 november 2018 att de domare som är kärande i de nationella målen och som hade pensionerats enligt de nu upphävda bestämmelserna i den nya lagen om Högsta domstolen har återinsatts i tjänst vid sin respektive domstol, och detta fram till den dag då de, enligt tidigare gällande nationella bestämmelser, fyller 70 år. Dessutom har man avskaffat möjligheten för domarna att efter beslut från Republiken Polens president få förlängt domarförordnande efter uppnådd normal pensionsålder.
- 92 Mot denna bakgrund – och i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 4 i nämnda lag, nämligen att mål såsom de här aktuella nationella målen ska skrivas av – anser KRS, riksåklagaren och den polska regeringen att ändamålet med tvisterna har förfallit. De anser därmed att det inte längre finns anledning för EU-domstolen att avgöra förevarande mål om förhandsavgörande.
- 93 Mot denna bakgrund vände sig EU-domstolen den 23 januari 2019 till den hänskjutande domstolen. EU-domstolen ville därvid få klarhet i huruvida den hänskjutande domstolen ansåg att det – med anledning av att lagen av den 21 november 2018 trätt i kraft – fortfarande var nödvändigt att EU-domstolen besvarar tolkningsfrågorna för att den hänskjutande domstolen skulle kunna avgöra de nationella målen.
- 94 I en svarsskrivelse av den 25 januari 2019 svarade den hänskjutande domstolen att så var fallet. Den hänskjutande domstolen preciserade att riksåklagaren hade framställt yrkanden om att de nationella målen skulle skrivas av i enlighet med artikel 4 §§ 1 och 2 i lagen av den 21 november 2018, men att den hänskjutande domstolen den 23 januari 2019 hade vilandeförklarat prövningen av dessa yrkanden fram till dess att EU-domstolen avgjort förevarande mål.
- 95 I sitt svar angav den hänskjutande domstolen vidare att det var nödvändigt med ett svar på de aktuella tolkningsfrågorna för att den skulle kunna avgöra de inledande frågeställningarna av processuell karaktär innan dom kan meddelas.
- 96 Vad gäller prövningen i sak av de nationella målen uppgav den hänskjutande domstolen följande. Syftet med lagen av den 21 november 2018 var inte att se till att nationell rätt överensstämmer med unionsrätten, utan att genomföra de interimistiska åtgärder som EU-domstolens vice ordförande hade vidtagit i beslutet av den 19 oktober 2018, kommissionen/Polen (C-619/18 R, ej publicerat, EU:C:2018:852), fastställt i EU-domstolens beslut av den 17 december 2018, kommissionen/Polen (C-619/18 R, EU:C:2018:1021). Nämnda lag har således inte med verkan från och med en viss tidpunkt i det förflutna (*ex tunc*) upphävt de omtvistade nationella bestämmelserna eller deras rättsverkningar. Syftet med nämnda lag uppges vara att återinsätta kärandena i deras domarämbeten efter det att de hade pensionerats och skapa en rättslig fiktion av att deras ämbetsutövning har fortsatt utan avbrott genom att de återinsatts i tjänst, medan syftet med de nationella målen är att få

fastställt att de aktuella domarna i själva verket aldrig har pensionerats och att de kvarstått i tjänst hela tiden. Detta syfte kan uppnås endast genom att rätten underlåter att tillämpa de omtvistade nationella bestämmelserna med hänvisning till att unionsrätten äger företräde. Denna distinktion är av grundläggande betydelse för att avgöra de aktuella domarnas ställning vad avser deras beslutsfäihighet i fråga om rättskipningsrelaterade, organisatoriska och administrativa spørsmål, men även vad avser eventuella ömsesidigt förpliktande anspråk gentemot Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) i fråga om anställningsförhållandet, samt till och med i fråga om disciplinärt ansvar. Den hänskjutande domstolen har såvitt avser sistnämnda aspekt betonat att uttalanden från företrädare för det politiska etablissemanget ger vid handen att dessa domare skulle ha olagligen utövat domarämbetet fram till och med den 1 januari 2019, det vill säga den dag då lagen av den 21 november 2018 trädde i kraft.

- 97 EU-domstolen erinrar om att det, enligt fast rättspraxis, uteslutande ankommer på den nationella domstol vid vilken målet anhängiggjorts och vilken har ansvaret för det rättsliga avgörandet att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till EU-domstolen. EU-domstolen är följaktligen i princip skyldig att meddela ett förhandsavgörande när de frågor som ställts avser tolkningen av en unionsrättslig regel (dom av den 10 december 2018, Wightman m.fl., C-621/18, EU:C:2018:999, punkt 26 och där angiven rättspraxis).
- 98 Frågor om tolkningen av unionsrätten presumeras således vara relevanta. En tolknings- eller giltighetsfråga från en nationell domstol kan bara avvisas då det är uppenbart att den begärda tolkningen av en unionsregel inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller saken i det nationella målet, då frågorna är hypotetiska eller då EU-domstolen inte har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga för att kunna ge ett användbart svar på de frågor som ställts till den (dom av den 10 december 2018, Wightman m.fl., C-621/18, EU:C:2018:999, punkt 27 och där angiven rättspraxis).
- 99 Den hänskjutande domstolen vill – genom sina tolkningsfrågor till EU-domstolen och genom den begärda tolkningen av unionsrätten – få klarhet inte i hur målen, vilka avser andra unionsrättsliga spørsmål, ska avgöras i sak; den hänskjutande domstolen vill få vägledning beträffande ett processuellt spørsmål som redan i början av målens handläggning (*in limine lites*) ska avgöras av den hänskjutande domstolen, då det som är i fråga är om nämnda domstol kan anses vara behörig att pröva målen.
- 100 Det följer av fast rättspraxis att EU-domstolen är behörig att till den nationella domstolen lämna upplysningar rörande unionsrätten som kan vara till hjälp vid lösningen av det behörighetsproblem som den nationella domstolen ställts inför (dom av den 22 oktober 1998, IN. CO. GE.'90 m.fl., C-10/97–C-22/97, EU:C:1998:498, punkt 15 och där angiven rättspraxis, och dom av den 12 december 2002, Universale-Bau m.fl., C-470/99, EU:C:2002:746, punkt 43). Detta gör sig särskilt gällande då – såsom i förevarande fall, och vilket framgår av punkterna 79–81 ovan – frågorna har ställts för att få klarhet i huruvida det nationella organ som normalt är behörigt att pröva ett mål där enskilda rättssubjekt gör gällande en rättighet enligt unionsrätten uppfyller de krav som är påkallade utifrån rätten till ett effektivt rättsmedel inför domstol, som garanteras enligt artikel 47 i stadgan och artikel 9.1 i direktiv 2000/78.
- 101 Lagen av den 21 november 2018 avser inte att reglera de aspekter rörande domstols behörighet i de nationella mål som den hänskjutande domstolen har att avgöra, och beträffande vilka aspekter den hänskjutande domstolen har begärt att EU-domstolen ska tolka unionsrätten.
- 102 Vidare preciserar EU-domstolen följande. Den omständigheten att nationella bestämmelser, såsom artikel 4 § 1 och § 2 i lagen av den 21 november 2018, föreskriver att sådana mål som de nationella målen ska skrivas av, kan i princip inte – för det fall den hänskjutande domstolen inte meddelat något avskrivningsbeslut eller beslut om att det saknas anledning att avgöra de nationella målen – leda till att EU-domstolen finner att det saknas anledning att pröva de frågor som anges i begäran om förhandsavgörande.

- 103 Det ska nämligen erinras om att nationella domstolar har mycket vittgående möjligheter att hänskjuta en fråga om tolkningen av relevanta unionsbestämmelser till EU-domstolen. Med förbehåll för de undantag som angetts i EU-domstolens praxis utgör denna möjlighet en skyldighet för domstolar som dömer i sista instans. En regel i nationell rätt kan således inte hindra en nationell domstol från att – beroende på vilken situation det är fråga om – använda sig av denna möjlighet respektive följa denna skyldighet. Såväl denna möjlighet som skyldighet utgör nämligen en grundläggande del av det system för samarbete mellan nationella domstolar och EU-domstolen som inrättas genom artikel 267 FEUF samt av den uppgift att tillämpa unionsrätten som nationella domstolar ges genom den bestämmelsen (dom av den 5 april 2016, PFE, C-689/13, EU:C:2016:199, punkterna 32 och 33 och där angiven rättspraxis).
- 104 Sådana nationella bestämmelser som de i punkt 102 ovan kan således inte hindra en avdelning vid en domstol i sista instans – som har att ta ställning till en fråga om unionsrättens tolkning – från att vidhålla sina tolkningsfrågor till EU-domstolen.
- 105 Såvitt gäller målen C-624/18 och C-625/18 betonar EU-domstolen följande. Dessa mål handlar om huruvida kändandena fortfarande kan anses anställda som domare i tjänst hos deras arbetsgivare, nämligen Sąd Najwyższy (Högsta domstolen). Det framgår av de förklaringar som lämnats av den hänskjutande domstolen (se punkt 96 ovan) att det inte – bland annat mot bakgrund av samtliga konsekvenser av att ett anställningsförhållande anses vara för handen – är uppenbart att det saknas anledning att pröva målen vid den hänskjutande domstolen redan av den anledningen att artikel 2 § 1 i lagen av den 21 november 2018 trätt i kraft.
- 106 Att lagen av den 21 november 2018 antagits och trätt i kraft kan därmed inte anses utgöra skäl för EU-domstolen att inte pröva den andra och den tredje frågan i mål C-624/18 och C-625/18.
- 107 Vad däremot gäller mål C-585/18 erinrar EU-domstolen om följande. Vid den hänskjutande domstolen har klaganden överklagat ett utlåtande som KRS avgett i ett ärende om eventuellt förlängt domarförordnande för klaganden efter det att denne uppnått den nyligen fastställda pensionsåldern på 65 år.
- 108 Det framgår emellertid inte av de förklaringar (se ovan) som lämnats av den hänskjutande domstolen att ändamålet med överklagandet eventuellt kan bestå – och särskilt att ett sådant utlåtande inte kan bli obsolet – trots att såväl nationella bestämmelser om införande av den nya pensionsåldern som nationella bestämmelser om införande av ett förfarande för förlängt domarförordnande (inom ramen för vilket ett sådant utlåtande erfordras) har upphävts enligt nationella bestämmelser som antagits sedan dess, vilket innebär att klaganden kan kvarstå i tjänst som domare fram till den dag han fyller 70 år, i enlighet med de nationella bestämmelser som var i kraft innan de på detta sätt upphävda bestämmelserna antogs.
- 109 Mot denna bakgrund – och med beaktande av de principer som EU-domstolen erinrat om i punkterna 69 och 70 ovan – finner EU-domstolen att det saknas anledning att besvara frågorna i mål C-585/18.

Huruvida den andra och den tredje frågan i mål C-624/18 och C-625/18 kan tas upp till prövning

- 110 Den polska regeringen har gjort gällande att den andra och den tredje frågan i mål C-624/18 och C-625/18 ska avvisas. För det första har ändamålet med dessa frågor förfallit eftersom det saknas anledning att besvara dem. Förfarandet vid avdelningen för arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål, innan tolkningsfrågorna ställdes till EU-domstolen, är nämligen en nullitet i enlighet med artikel 379.4 i civilrättslagen på grund av överträdelse av reglerna om domstolars sammansättning och behörighet. Nämda avdelning har nämligen i förevarande mål utgjorts av en tredomarsits, medan det i artikel 79 i den nya lagen om Högsta domstolen föreskrivs att mål såsom de här aktuella ska avgöras av

ensamdomare. För det andra anser den polska regeringen att EU-domstolens svar på tolkningsfrågorna i vart fall inte torde kunna anses utgöra grund för den hänskjutande domstolen att pröva mål som omfattas av en annan avdelnings behörighet vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen), vid äventyr av att medlemsstaternas exklusiva behörighet i fråga om domstolsväsendets organisation annars skulle trädas förnär och att unionens behörighet skulle bli alltför omfattande. Vidare torde EU-domstolens svar sakna relevans med avseende på utgången i de nationella målen.

- 111 EU-domstolen finner emellertid att dessa argument – som avser prövningen av målen i sak – ingalunda kan ha någon relevans för bedömningen av om de aktuella frågorna kan tas upp till prövning.
- 112 Dessa frågor har nämligen ställts av den hänskjutande domstolen just för att få klarhet i huruvida en domstol såsom den hänskjutande domstolen – oaktat gällande nationella regler om fördelning av domstolars behörighet i den aktuella medlemsstaten – ska, enligt de i frågorna angivna unionsbestämmelserna, underlåta att tillämpa dessa nationella regler och i förekommande fall anse sig vara laga domstol vad beträffar de nationella målen. En dom från EU-domstolen vari det slås fast att det finns en sådan skyldighet skulle göra sig gällande gentemot den hänskjutande domstolen och samtliga andra myndighetsorgan i Republiken Polen; de inhemska bestämmelser om förfarandets nullitet eller om fördelning av domstols behörighet som den polska regeringen har hänvisat till kan inte utgöra hinder för denna bedömning.
- 113 EU-domstolen finner således att den polska regeringen inte kan vinna framgång med sina sakprövningsinvändningar såvitt avser nämnda frågor.

Prövning i sak av den andra och den tredje frågan i mål C-624/18 och C-625/18

- 114 EU-domstolen erinrar om följande. Såsom angetts ovan i punkterna 77–81 är såväl artikel 47 i stadgan som garanterar rätten till ett effektivt domstolsskydd, som artikel 9.1 i direktiv 2000/78 som bekräftar rätten till ett effektivt rättsmedel, tillämpliga i sådana mål som de nationella målen, där kärandena anser sig ha förfördelats av överträdelse av det i nämnda direktiv föreskrivna förbudet mot diskriminering på grund av ålder i arbetslivet.
- 115 I avsaknad av unionsbestämmelser på området ankommer det enligt EU-domstolens fasta praxis på varje medlemsstat att i sin rättsordning ange vilka domstolar som är behöriga och fastställa de processuella regler som gäller för talan som syftar till att säkerställa skyddet av de rättigheter för enskilda som följer av unionsrätten. Medlemsstaterna bär likväl ansvaret för att dessa rättigheter i varje enskilt fall tillförsäkras ett effektivt domstolsskydd såsom föreskrivs i artikel 47 i stadgan (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 oktober 1998, IN. CO. GE.'90 m.fl., C-10/97–C-22/97, EU:C:1998:498, punkt 14 och där angiven rättspraxis, dom av den 15 april 2008, Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, punkterna 44 och 45, och dom av den 19 mars 2015, E.ON Földgáz Trade, C-510/13, EU:C:2015:189, punkterna 49 och 50 och där angiven rättspraxis).
- 116 Det bör också erinras om att artikel 52.3 i stadgan anger att i den mån stadgan innehåller bestämmelser som motsvarar i Europakonventionen skyddade rättigheter ska dessa bestämmelser ha samma innehåll och räckvidd som bestämmelserna i denna konvention.
- 117 Det följer härvid av förklaringarna till artikel 47 i stadgan, som enligt artikel 6.1 tredje stycket FEU och artikel 52.7 i stadgan ska beaktas vid tolkningen av densamma, att första och andra stycket i artikel 47 motsvarar artikel 6.1 respektive artikel 13 i Europakonventionen (dom av den 30 juni 2016, Toma och Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci, C-205/15, EU:C:2016:499, punkt 40 och där angiven rättspraxis).

- 118 EU-domstolen måste därför säkerställa att dess tolkning av artikel 47 andra stycket i stadgan garanterar en skyddsnivå som tar hänsyn till skyddsnivån enligt artikel 6 i Europakonventionen, såsom den tolkats av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (dom av den 29 juli 2019, Gambino och Hyka, C-38/18, EU:C:2019:628, punkt 39).
- 119 Vad avser innehållet i artikel 47 andra stycket i stadgan, följer det av ordalydelsen att den däri föreskrivna grundläggande rätten till ett effektivt rättsmedel bland annat innebär en rätt för var och en att få sin sak prövad i en rättvis rättegång inför en oavhängig och opartisk domstol.
- 120 Detta krav på oavhängiga domstolar – vilket är oupplösligt förbundet med rättskipningsuppdraget – är en del av kärninnehållet i rätten till ett effektivt domstolsskydd och i den grundläggande rätten till en rättvis rättegång, och denna är av vital betydelse för att garantera att samtliga de rättigheter som enskilda tillerkänns enligt unionsrätten skyddas och att medlemsstaternas gemensamma värden som anges i artikel 2 FEU, bland annat rättsstatsprincipen, upprätthålls (dom av den 24 juni 2019, kommissionen/Polen (Högsta domstolens oavhängighet), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 58 och där angiven rättspraxis).
- 121 Enligt fast rättspraxis aktualiseras två olika aspekter när det gäller det krav på domstolars oavhängighet som medlemsstaterna ska iaktta. För det första finns det en extern aspekt som förutsätter att den aktuella domstolsinstansen fullgör sina uppgifter helt självständigt, utan att vara underställd någon annan och utan att ta emot order eller instruktioner från något håll och att den således är skyddad mot yttre inblandning eller påtryckningar som kan äventyra dess ledamöters oberoende prövning och påverka deras avgöranden (dom av den 25 juli 2018, Minister for Justice and Equality (brister i domstolssystemet), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 63 och där angiven rättspraxis, och dom av den 24 juni 2019, kommissionen/Polen (Högsta domstolens oavhängighet), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 72).
- 122 För det andra finns det en intern aspekt som sammanfaller med begreppet opartiskhet och som handlar om att avståndet gentemot parterna och deras respektive intressen vad gäller saken i målet ska vara detsamma. Denna aspekt förutsätter att objektivitet iakttas och att det inte föreligger något annat intresse vad gäller utgången i målet än vad som följer av en strikt tillämpning av rättsreglerna (dom av den 25 juli 2018, Minister for Justice and Equality (brister i domstolssystemet), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 65 och där angiven rättspraxis, och dom av den 24 juni 2019, kommissionen/Polen (Högsta domstolens oavhängighet), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 73).
- 123 Dessa skyddsregler för oavhängighet och opartiskhet förutsätter att det finns regler, särskilt vad gäller organets sammansättning, utnämningar, tjänsternas varaktighet och grunderna för medlemmarnas röstnedläggelse, jäv och återkallande av röst, som utesluter allt rimligt tvivel som enskilda rättssubjekt skulle kunna hysa beträffande organets pålitlighet i förhållande till yttre omständigheter och organets neutralitet i förhållande till de intressen som konfronteras (dom av den 25 juli 2018, Minister for Justice and Equality (brister i domstolssystemet), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 66 och där angiven rättspraxis, och dom av den 24 juni 2019, kommissionen/Polen (Högsta domstolens oavhängighet), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 74).
- 124 Enligt maktfördelningsprincipen, som är kännetecknande för hur en rättsstat fungerar, ska domstolarnas oavhängighet garanteras gentemot den lagstiftande och den verkställande makten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 november 2016, Poltorak, C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, punkt 35).
- 125 Domarna måste därvid skyddas gentemot yttre inblandning eller påtryckningar som skulle kunna äventyra deras oavhängighet. De regler som anges i punkt 123 ovan ska särskilt göra det möjligt att utesluta inte bara all direkt påverkan i form av instruktioner utan även mer indirekt påverkan som

kan inverka på domarnas beslutsfattande (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 juni 2019, kommissionen/Polen (Högsta domstolens oavhängighet), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 112 och där angiven rättspraxis).

- 126 Denna tolkning av artikel 47 i stadgan vinner stöd i rättspraxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna angående artikel 6.1 i Europakonventionen. Enligt denna rättspraxis är det utifrån sistnämnda bestämmelse påkallat att domstolarna ska vara oavhängiga såväl gentemot parterna som gentemot den verkställande och den lagstiftande makten (Europadomstolen, 18 maj 1999, Ninn-Hansen mot Danmark, CE:ECHR:1999:0518DEC002897295, s. 19 och där angiven rättspraxis).
- 127 Fast rättspraxis från Europadomstolen ger vid handen att man vid prövningen av om en domstol är "oavhängig" i den mening som avses i artikel 6.1 i Europakonventionen bland annat ska beakta hur och för hur länge som domstolens ledamöter har tillsatts, om det finns skydd gentemot yttre påtryckningar och huruvida det aktuella organet framstår som oavhängigt (Europadomstolen, 6 november 2018, Ramos Nunes de Carvalho e Sá mot Portugal, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, § 144 och där angiven rättspraxis). I sistnämnda avseende har det preciserats att det som står på spel är det förtroende som enskilda rättssubjekt ska kunna hysa för domstolväsendet i ett demokratiskt samhälle (se, för ett liknande resonemang, Europadomstolen, 21 juni 2011, Fruni mot Slovakien, CE:ECHR:2011:0621JUD000801407, § 141).
- 128 Vad gäller rekvisitet "opartisk" i artikel 6.1 i Europakonventionen har följande uttalats i fast rättspraxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. En prövning av detta rekvisit kan företas utifrån olika tillvägagångssätt: *dels* kan en subjektiv bedömning företas där man beaktar domarens personliga övertygelse och agerande, på så sätt att man utreder huruvida domaren visat prov på ställningstaganden eller förutfattade meningar med avseende på det aktuella målet, *dels* kan en objektiv bedömning företas där man utreder huruvida domstolen – bland annat utifrån hur domstolen är sammansatt – erbjuder tillräckliga skyddsregler för att förhindra att någon kan känna rimligt tvivel om domstolens opartiskhet. Denna objektiva bedömning företas genom att man frågar sig om det, oberoende av domarens personliga agerande, finns några kontrollerbara omständigheter som gör det berättigat att ifrågasätta hans eller hennes opartiskhet. Vid denna bedömning kan även obekräftade intryck tillmätas betydelse. Det rör sig därvid återigen om det förtroende som enskilda rättssubjekt – i första hand parterna i målet – ska kunna hysa gentemot domstolväsendet i ett demokratiskt samhälle (se, bland annat, Europadomstolen, 6 maj 2003, Kleyn m.fl. mot Nederländerna, CE:ECHR:2003:0506JUD003934398, § 191 och där angiven rättspraxis, och Europadomstolen, 6 november 2018, Ramos Nunes de Carvalho e Sá mot Portugal, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, § 145, 147 och 149, och där angiven rättspraxis).
- 129 Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har vid upprepade tillfällen slagit fast att begreppen oavhängighet och objektiv opartiskhet hänger nära samman med varandra, vilket i allmänhet föranlett Europadomstolen att göra en sammantagen prövning av de båda begreppen (se, bland annat, Europadomstolen, 6 maj 2003, Kleyn m.fl. mot Nederländerna, CE:ECHR:2003:0506JUD003934398, § 192 och där angiven rättspraxis, och Europadomstolen, 6 november 2018, Ramos Nunes de Carvalho e Sá mot Portugal, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, § 150 och där angiven rättspraxis). Det följer av rättspraxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna att man – vid prövningen av om det finns farhågor för att kraven på oavhängighet och objektiv opartiskhet inte iakttagits i ett visst mål – kan beakta hur en part i målet uppfattar saken, men detta är inte av avgörande betydelse. Det som är avgörande är om det kan anses finnas sakliga skäl för denna uppfattning (se, bland annat, Europadomstolen, 6 maj 2003, Kleyn m.fl. mot Nederländerna, CE:ECHR:2003:0506JUD003934398, § 193 och § 194 och där angiven rättspraxis, och Europadomstolen, 6 november 2018, Ramos Nunes de Carvalho e Sá mot Portugal, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, § 147 och § 152 och där angiven rättspraxis).

- 130 Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har på detta område vid upprepade tillfällen slagit fast att det visserligen är så att principen om att den verkställande makten ska separeras från den dömande makten vunnit ökande inflytande i Europadomstolens praxis; det är dock så att varken artikel 6 eller någon annan bestämmelse i Europakonventionen påtvingar staterna en viss konstitutionell modell som på ett eller annat sätt ska reglera förhållandena eller samspelet mellan olika statsorgan, eller ålägger staterna att rätta sig efter något teoretiskt konstitutionellt begrepp avseende vilka gränsdragningar som kan anses vara godtagbara med avseende på detta samspel. Frågan är alltid om kraven i Europakonventionen har iakttagits i ett visst mål (se, bland annat, Europadomstolen, 6 maj 2003, Kleyn m.fl. mot Nederländerna, CE:ECHR:2003:0506JUD003934398, § 193 och där angiven rättspraxis, Europadomstolen, 9 november 2006, Sacilor Lormines mot Frankrike, CE:ECHR:2006:1109JUD006541101, § 59, och Europadomstolen, 18 oktober 2018, Thiam mot Frankrike, CE:ECHR:2018:1018JUD008001812, § 62 och där angiven rättspraxis).
- 131 Enligt den hänskjutande domstolen är det i målen oklart huruvida – mot bakgrund av nationella bestämmelser om inrättande av en specifik enhet (som avdelningen för disciplinära mål) och om bland annat enhetens behörighet och sammansättning samt villkoren för och tillvägagångssättet vid tillsättningen av domarna vid enheten, jämte bakgrunden till att enheten inrättades och domarna tillsattes – en sådan enhet och enhetens ledamöter kan anses uppfylla de krav på oavhängighet och opartiskhet som en domstol ska uppfylla enligt artikel 47 i stadgan då den har att avgöra ett mål där en enskild, såsom i förevarande mål, anser sig ha förfördelats på grund av att unionsrätten har åsidosatts.
- 132 Det är till syvende och sist den hänskjutande domstolen som ska uttala sig om detta efter att ha företagit erforderliga bedömningar. EU-domstolen är enligt artikel 267 FEUF inte behörig att tillämpa unionsbestämmelserna på ett visst fall, utan är endast behörig att uttala sig om tolkningen av fördragen och de rättsakter som beslutats av unionsinstitutionerna. Enligt fast rättspraxis kan EU-domstolen emellertid, inom ramen för det samarbete mellan domstolar som har inrättats genom nämnda artikel, med utgångspunkt i handlingarna i målet tillhandahålla den nationella domstolen de uppgifter om unionsrättens tolkning som den kan behöva för att bedöma verkningarna av en viss unionsbestämmelse (dom av den 16 juli 2015, CHEZ Razpredelenie Bulgaria, C-83/14, EU:C:2015:480, punkt 71 och där angiven rättspraxis).
- 133 Vad gäller själva villkoren för utnämningen av ledamöterna vid avdelningen för disciplinära mål, preciserar EU-domstolen följande. Blotta omständigheten att det är Republiken Polens president som tillsätter dessa ledamöter kan inte i sig anses innebära att dessa ledamöter står i ett beroendeförhållande till presidenten, ej heller att det går att ifrågasätta deras opartiskhet, om ledamöterna – när de väl tillsatts – inte blir föremål för påtryckningar och inte mottar några instruktioner för sin tjänsteutövning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 31 januari 2013, D. och A., C-175/11, EU:C:2013:45, punkt 99, och Europadomstolen, 28 juni 1984, Campbell och Fell mot Förenade kungariket, CE:ECHR:1984:0628JUD000781977, § 79; 2 juni 2005, Zolotas mot Grekland, CE:ECHR:2005:0602JUD003824002, § 24 och § 25; 9 november 2006, Sacilor Lormines mot Frankrike, CE:ECHR:2006:1109JUD006541101, § 67, och 18 oktober 2018, Thiam mot Frankrike, CE:ECHR:2018:1018JUD008001812, § 80 och där angiven rättspraxis).
- 134 Det är emellertid nödvändigt att försäkra sig om att de materiella rekvisit och de handläggningsregler som är tillämpliga då sådana tillsättningsbeslut ska fattas är utformade på ett sådant sätt att de utesluter allt rimligt tvivel som enskilda rättssubjekt skulle kunna hysa beträffande de aktuella domarnas pålitlighet i förhållande till yttre omständigheter och deras neutralitet i förhållande till de intressen som konfronteras, när de väl har tillsatts (se, analogt, dom av den 24 juni 2019, kommissionen/Polen (Högsta domstolens oavhängighet), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 111).
- 135 Det är därvid viktigt att dessa rekvisit och villkor utformas på ett sätt så att de krav som EU-domstolen Erinrat om i punkt 125 ovan kan uppfyllas.

- 136 I artikel 30 i den nya lagen om Högsta domstolen anges alla de villkor som ska vara uppfyllda av den som vill bli utnämnd till domare vid Högsta domstolen. För övrigt följer det av artikel 179 i konstitutionen och artikel 29 i den nya lagen om Högsta domstolen att domarna vid avdelningen för disciplinära mål – precis som de domare som ska tjänstgöra vid någon annan avdelning – tillsätts av Republiken Polens president efter förslag från KRS, det vill säga det organ som enligt artikel 186 i konstitutionen ska värna domstolars och domares oavhängighet.
- 137 Ett sådant organs deltagande i handläggningen av ett ärende om tillsättning av domare kan i princip visa sig vara ägnat att främja att ärendet handläggs på ett objektivet sätt (se, analogt, dom av den 24 juni 2019, kommissionen/Polen (Högsta domstolens oavhängighet), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 115; se även, för ett liknande resonemang, Europadomstolen, 18 oktober 2018, Thiam mot Frankrike, CE:ECHR:2018:1018JUD008001812, § 81 och § 82). Den omständigheten att ett förslag från KRS är en förutsättning för att Republiken Polens president ska kunna tillsätta en domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) är ägnad att på ett objektivet sätt reglera det bedömningsutrymme som Republiken Polens president har då presidenten utövar sin behörighet i detta avseende.
- 138 Detta är emellertid fallet endast om organet i sig är oavhängigt i tillräcklig utsträckning i förhållande till den lagstiftande och den verkställande makten och i förhållande till den myndighet till vilken organet ska lämna sitt förslag angående vem som ska tillsättas (se, analogt, dom av den 24 juni 2019, kommissionen/Polen (Högsta domstolens oavhängighet), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 116).
- 139 Frågan om i vilken utsträckning som KRS är oavhängigt i förhållande till den lagstiftande och den verkställande makten vid handläggningen av de ärenden där KRS – såsom det organ som enligt artikel 186 i konstitutionen ska värna domstolars och domares oavhängighet – är behörigt enligt nationell lagstiftning, kan nämligen vara av relevans vid prövningen av om de domare som väljs ut av KRS kan uppfylla kraven på oavhängighet och opartiskhet i artikel 47 i stadgan.
- 140 Det ankommer på den hänskjutande domstolen att pröva om KRS kan erbjuda tillräckliga garantier vad gäller oavhängigheten gentemot den lagstiftande och den verkställande makten. Den hänskjutande domstolen ska vid sin prövning beakta samtliga relevanta omständigheter, såväl rättsliga som faktiska sådana, med avseende på både hur KRS ledamöter har utnämnts och hur KRS konkret fullgör sina göromål.
- 141 Den hänskjutande domstolen har nämnt en rad omständigheter som, enligt nämnda domstol, innebär att det framstår som oklart om KRS är oavhängigt.
- 142 Det kan visserligen vara så, att en eller annan av de omständigheter som påtalats av den hänskjutande domstolen i sig inte går att kritisera, och att det i detta fall är medlemsstaterna som är behöriga och har möjligheten att göra sina val; inte desto mindre är det så att dessa omständigheter vid en samlad bedömning – sammantagna med de förhållanden som rådde då dessa val gjordes – kan innebära att det framstår som oklart om det organ som har till uppgift att delta i handläggningen av domartillsättningsärenden verkligen är oavhängigt, och detta gör sig gällande även om nämnda omständigheter var för sig inte föranleder en sådan bedömning.
- 143 Med detta förbehåll finner EU-domstolen att följande omständigheter bland dem som påtalats av den hänskjutande domstolen kan vara av relevans vid en sådan helhetsbedömning: i) det nybildade KRS har inrättats genom att man förkortat den fyraåriga ämbetstiden för de ledamöter som fram till dess hade varit ledamöter i KRS; ii) trots att de femton ledamöter i KRS som valts inom domarskrået tidigare valts av sina domarkollegor så väljs de hädanefter av ett organ inom den lagstiftande makten bland kandidater som bland annat kan föreslås av tvåusen medborgare eller tjugofem domare, och denna reform innebär att det antal KRS-ledamöter som direkt kommer från den politiska makten eller väljs av densamma uppgår till tjugotre bland de tjugofem ledamöter som organet består av samt iii)

den hänskjutande domstolen har påtalat eventuella oegentligheter som kan ha påverkat handläggningen av ärenden då vissa ledamöter i KRS i dess nya sammansättning tillsattes, varvid det ankommer på den hänskjutande domstolen att i förekommande fall pröva detta.

- 144 Inom ramen för denna helhetsbedömning får den hänskjutande domstolen även beakta hur organet fullgör sitt konstitutionsfästa uppdrag att värna domstolarnas och domarnas oavhängighet, och hur organet utövar sin behörighet på olika områden. Den hänskjutande domstolen ska därvid särskilt beakta om organet gör detta på ett sätt som är ägnat att väcka farhågor om organet är oavhängigt i förhållande till den lagstiftande makten och den verkställande makten.
- 145 Det ankommer för övrigt på den hänskjutande domstolen – mot bakgrund av att, såsom framgår av utredningen i målet vid EU-domstolen, de beslut som meddelas av Republiken Polens president i ärenden om tillsättning av domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) inte kan överklagas till domstol – att kontrollera huruvida definitionen i artikel 44 § 1 och § 1a i lagen om KRS av det rättsmedel som står till buds gentemot resolutioner från KRS i fråga om beslut om framställning av förslag på tillsättning av domare vid nämnda domstol gör det möjligt att säkerställa ett effektivt domstolsskydd såvitt avser dessa resolutioner; i vart fall ska det åtminstone vara möjligt att kontrollera om det förekommit befogenhetsöverskridande, maktmissbruk, felaktig rättstillämpning eller uppenbart felaktiga bedömningar (se, för ett liknande resonemang, Europadomstolen, 18 oktober 2018, Thiam mot Frankrike, CE:ECHR:2018:1018JUD008001812, § 25 och § 81).
- 146 Oavsett denna prövning av hur tillsättningen av nya domare vid avdelningen för disciplinära mål gått till, och av vilken roll som KRS har i detta avseende, kan det även vara så att den hänskjutande domstolen – vid prövningen av om denna avdelning och ledamöterna däri kan anses uppfylla de krav som ställs i artikel 47 i stadgan på oavhängighet och opartiskhet – har att beakta andra omständigheter som mer direkt är kännetecknande för denna avdelning.
- 147 För det första är det därvid fråga om den av den hänskjutande domstolen påtalade omständigheten att en sådan avdelning enligt artikel 27 § 1 i den nya lagen om Högsta domstolen specifikt är exklusivt behörig att pröva arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål jämte mål som avser pensionering av domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen); fram till dess var det allmänna domstolar som var behöriga att pröva den typen av mål.
- 148 Även om en sådan omständighet inte i sig är avgörande, erinrar EU-domstolen emellertid om att – särskilt i fråga om sådana mål som avser pensionering av domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) som de nationella målen – avdelningen för disciplinära mål blev behörig domstol i den typen av mål, samtidigt som de starkt kritiserade bestämmelserna i den nya lagen om Högsta domstolen om sänkt pensionsålder för domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) antogs och om tillämpning av denna sänkta pensionsålder på domare i tjänst vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen). Republiken Polens president tillerkändes dessutom enligt dessa bestämmelser en rätt att efter eget skön förlänga förordnandet för domare vid nämnda domstol efter det att den nyligen fastställda pensionsåldern uppnåtts.
- 149 I dom av den 24 juni 2019, kommissionen/Polen (Högsta domstolens oavhängighet), (C-619/18, EU:C:2019:531) konstaterade EU-domstolen att Republiken Polen genom nämnda åtgärder åsidosatt principen om att domarna vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) ska vara oavsättliga och oavhängiga samt underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 19.1 andra stycket FEU.
- 150 För det andra framhåller EU-domstolen även i detta sammanhang den av den hänskjutande domstolen påtalade omständigheten att avdelningen för disciplinära mål, enligt artikel 131 i den nya lagen om Högsta domstolen, endast ska bestå av nyligen tillsatta domare; följaktligen innebär detta att de domare som redan var i tjänst vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) inte kan bli aktuella för tjänstgöring vid nämnda avdelning.

- 151 För det tredje påpekar EU-domstolen att avdelningen för disciplinära mål visserligen är en avdelning inom Sąd Najwyższy (Högsta domstolen), men denna avdelning har – till skillnad från övriga avdelningar vid nämnda domstol, och såsom även framgår av artikel 20 i den nya lagen om Högsta domstolen – en särskilt omfattande autonom ställning inom nämnda domstol.
- 152 Dessa olika omständigheter (se punkterna 147–151 ovan) kan visserligen inte i sig och prövade var för sig föranleda några farhågor angående oavhängigheten hos en sådan avdelning såsom avdelningen för disciplinära mål. En annan bedömning skulle däremot kunna göras om man gör en sammantagen bedömning av dessa omständigheter, och detta torde göra sig än mer gällande om det vid ovannämnda prövning av KRS framgår att KRS inte är oavhängigt i förhållande till den lagstiftande och den verkställande makten.
- 153 Således har den hänskjutande domstolen att – samtidigt som den i förekommande fall beaktar de specifika skäl eller målsättningar som åberopas för att berättiga vissa av de aktuella åtgärderna – pröva huruvida kombinationen av de omständigheter som angetts i punkterna 143–151 ovan och alla övriga vederbörligen styrkta och relevanta omständigheter som den hänskjutande domstolen kommer att få vetskap om kan föranleda rimligt tvivel hos enskilda rättssubjekt beträffande pålitligheten hos avdelningen för disciplinära mål i förhållande till yttre omständigheter, särskilt i förhållande till direkta eller indirekta påtryckningar från den lagstiftande och den verkställande makten, och beträffande organets neutralitet i förhållande till de intressen som konfronteras, vilket därmed skulle kunna innebära att nämnda avdelning inte framstår som oavhängig och opartisk på ett sätt som inverkar menligt på det förtroende som enskilda rättssubjekt ska kunna hysa för domstolsväsendet i ett demokratiskt samhälle.
- 154 För det fall den hänskjutande domstolen kommer fram till att så är fallet, innebär detta att nämnda avdelning inte uppfyller de krav som uppställs i artikel 47 i stadgan och i artikel 9.1 i direktiv 2000/78 i det att den inte är att anse som en oavhängig och opartisk domstol i den mening som avses i artikel 47 i stadgan.
- 155 För det fall detta är fallet, vill den hänskjutande domstolen även få klarhet i huruvida principen om unionsrättens företräde innebär att den hänskjutande domstolen ska underlåta att tillämpa de nationella bestämmelser som föreskriver att denna avdelning är exklusivt behörig att pröva de nationella målen.
- 156 För att besvara denna fråga ska det erinras om att unionsrätten kännetecknas av att den härrör från en autonom källa, det vill säga fördragen, att den har företräde framför medlemsstaternas nationella rätt och av att en rad bestämmelser som är tillämpliga på medlemsstaterna och deras medborgare har direkt effekt. Dessa huvudsakliga särdrag hos unionsrätten har gett upphov till ett strukturerat nätverk av principer, regler och rättsförhållanden som är beroende av varandra och som är ömsesidigt förpliktande för unionen själv och dess medlemsstater liksom för medlemsstaterna sinsemellan (yttrande 1/17 (övergripande avtal om ekonomi och handel mellan EU och Kanada) av den 30 april 2019, EU:C:2019:341, punkt 109 och där angiven rättspraxis).
- 157 Enligt principen om unionsrättens företräde har unionsrätten företräde framför medlemsstaternas lagstiftning (dom av den 24 juni 2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, punkt 53 och där angiven rättspraxis).
- 158 Denna princip medför således en skyldighet för alla myndigheter i medlemsstaterna att säkerställa unionsbestämmelsernas fulla verkan, och medlemsstaternas lagstiftning kan inte påverka verkan av de unionsrättsliga bestämmelserna inom medlemsstaterna (dom av den 24 juni 2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, punkt 54 och där angiven rättspraxis).

- 159 I detta avseende ska det påpekas att principen om konform tolkning av nationell rätt – som innebär att den nationella domstolen är skyldig att i möjligaste mån tolka nationell rätt i enlighet med de krav som följer av unionsrätten – följer av fördragens systematik, eftersom denna systematik möjliggör för den nationella domstolen att inom ramen för sin behörighet säkerställa att unionsrätten ges full verkan när den avgör det mål som anhängiggjorts vid den (dom av den 24 juni 2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, punkt 55 och där angiven rättspraxis).
- 160 Av principen om unionsrättens företräde följer även att för det fall det inte är möjligt att tolka nationell rätt i enlighet med kraven i unionsrätten, är den nationella domstol som inom ramen för sin behörighet ska tillämpa unionsbestämmelser skyldig att säkerställa att dessa bestämmelser ges full verkan genom att, med stöd av sin egen behörighet, vid behov, underlåta att tillämpa nationell lagstiftning som strider mot unionsbestämmelserna, även senare sådan, utan att vare sig begära eller avvakta ett föregående upphävande av denna genom ett lagstiftnings- eller annat konstitutionellt förfarande (dom av den 24 juni 2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, punkt 58 och där angiven rättspraxis).
- 161 I detta avseende ska det framhållas att varje nationell domstol, inom ramen för sin behörighet och i egenskap av myndighet i en medlemsstat, är skyldig att med avseende på det anhängiggjorda målet underlåta att tillämpa varje nationell bestämmelse som strider mot en unionsrättslig bestämmelse som har direkt effekt (dom av den 24 juni 2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, punkt 61 och där angiven rättspraxis).
- 162 Vad gäller artikel 47 i stadgan framgår det av EU-domstolens praxis att denna bestämmelse är tillräcklig i sig och inte behöver tydliggöras genom unionsrättsliga eller nationella bestämmelser för att enskilda ska ges en rättighet som kan åberopas som sådan (dom av den 17 april 2018, Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, punkt 78, och dom av den 29 juli 2019, Torubarov, C-556/17, EU:C:2019:626, punkt 56).
- 163 Samma bedömning görs med avseende på artikel 9.1 i direktiv 2000/78. Såsom angetts i punkt 80 ovan föreskrivs det i nämnda bestämmelse att medlemsstaterna ska säkerställa att alla som anser sig förfördelade på grund av att den i direktivet föreskrivna likabehandlingsprincipen åsidosatts ska kunna göra gällande sina rättigheter. Därigenom bekräftar denna bestämmelse uttryckligen rätten till ett effektivt rättsmedel på det aktuella området. Medlemsstaterna är nämligen skyldiga att när de genomför direktiv 2000/78 iakttar artikel 47 i stadgan, och det rättsmedel som föreskrivs i artikel 9.1 i direktivet måste således utformas i enlighet med artikel 47 i stadgan (se, analogt, dom av den 29 juli 2019, Torubarov, C-556/17, EU:C:2019:626, punkterna 55 och 56).
- 164 Såvitt gäller det fall som avses i punkt 160 ovan är den nationella domstolen således skyldig att inom ramen för sin behörighet säkerställa det rättsliga skydd som enskilda har enligt artikel 47 i stadgan och artikel 9.1 i direktiv 2000/78 samt säkerställa den fulla verkan av de artiklarna genom att vid behov underlåta att tillämpa motstridande bestämmelser i nationell lagstiftning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 17 april 2018, Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, punkt 79).
- 165 En nationell bestämmelse – i vilken föreskrivs exklusiv behörighet för ett visst organ som inte uppfyller kraven i artikel 47 i stadgan på oavhängighet och opartiskhet i mål där en enskild, såsom i förevarande mål, gör gällande ett åsidosättande av rättigheter som följer av unionsbestämmelserna – innebär att den enskilde inte har tillgång till något effektivt rättsmedel i den mening som avses i artikel 47 i stadgan och i artikel 9.1 i direktiv 2000/78 och iakttar således inte kärninnehållet i den i artikel 47 i stadgan föreskrivna rätten till ett effektivt rättsmedel (se, analogt, dom av den 29 juli 2019, Torubarov, C-556/17, EU:C:2019:626, punkt 72).
- 166 Om det i en nationell bestämmelse föreskrivs exklusiv behörighet i ett sådant mål som de aktuella nationella målen för ett organ som inte uppfyller de krav på oavhängighet eller opartiskhet som uppställs i unionsrätten, särskilt i artikel 47 i stadgan, så är ett annat organ där ett sådant

mål anhängiggjorts skyldigt att – för att säkerställa ett effektivt domstolsskydd i den mening som avses i artikel 47 i stadgan, och i enlighet med principen om lojalt samarbete i artikel 4.3 FEU – underlåta att tillämpa denna nationella bestämmelse, så att målet kan avgöras av en domstol som uppfyller nämnda krav och som skulle ha varit behörig på det aktuella området om nämnda bestämmelse inte hade utgjort hinder däremot; i allmänhet är det därvid fråga om den domstol som var behörig enligt gällande lag innan den lagändring trädde i kraft som föreskrev behörighet för det organ som inte uppfyller nämnda krav (se, analogt, dom av den 22 maj 2003, *Connect Austria*, C-462/99, EU:C:2003:297, punkt 42, och dom av den 2 juni 2005, *Koppensteiner*, C-15/04, EU:C:2005:345, punkterna 32–39).

- 167 Vad för övrigt gäller artiklarna 2 FEU och 19 FEU som den hänskjutande domstolen nämnt i sina tolkningsfrågor till EU-domstolen, erinrar EU-domstolen om följande. Det ankommer på de nationella domstolarna och på EU-domstolen att i enlighet med artikel 19 FEU, som ger uttryck för det värde som rättsstaten utgör enligt artikel 2 FEU, säkerställa att unionsrätten tillämpas fullt ut i samtliga medlemsstater och att säkerställa domstolsskyddet för enskildas rättigheter enligt unionsrätten (dom av den 24 juni 2019, *kommissionen/Polen (Högsta domstolens oavhängighet)*, C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 47 och där angiven rättspraxis).
- 168 Principen om ett effektivt domstolsskydd för de rättigheter som enskilda har enligt unionsrätten, till vilken det hänvisas i artikel 19.1 andra stycket FEU, utgör en allmän princip i unionsrätten, och denna princip har numera även stadfäst i artikel 47 i stadgan. Enligt artikel 19.1 andra stycket FEU ska samtliga medlemsstater således tillhandahålla sådana möjligheter till överklagande som behövs för att säkerställa ett effektivt domstolsskydd, i den mening som avses i bland annat artikel 47 i stadgan, inom de områden som omfattas av unionsrätten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 juni 2019, *kommissionen/Polen (Högsta domstolens oavhängighet)*, C-619/18, EU:C:2019:531, punkterna 49 och 54 och där angiven rättspraxis).
- 169 Mot denna bakgrund finner EU-domstolen att en separat prövning av artiklarna 2 FEU och 19.1 andra stycket FEU endast torde kunna bekräfta den slutsats som EU-domstolen redan angett i punkterna 153 och 154 ovan, och det saknas därför anledning att göra en sådan separat prövning för att besvara den hänskjutande domstolens frågor och för att den hänskjutande domstolen ska kunna avgöra de nationella målen.
- 170 Det saknas även skäl för EU-domstolen att tolka artikel 267 FEUF, en bestämmelse som också nämnts av den hänskjutande domstolen i tolkningsfrågorna. I begäran om förhandsavgörande har den hänskjutande domstolen nämligen inte anfört några skäl till varför det skulle vara relevant att tolka denna artikel för att ta ställning till de spörsmål som uppkommit i de nationella målen. I vart fall är den tolkning av artikel 47 i stadgan och av artikel 9.1 i direktiv 2000/78 som EU-domstolen gjort i punkterna 114–154 ovan tillräcklig för att vägleda den hänskjutande domstolen då den avgör de nationella målen.

171 Mot denna bakgrund ska den andra och den tredje frågan i mål C-624/18 och C-625/18 besvaras på följande sätt.

- Artikel 47 i stadgan och artikel 9.1 i direktiv 2000/78 ska tolkas så, att de utgör hinder för att ett organ som inte utgör en oavhängig och opartisk domstol i den mening som avses i artikel 47 i stadgan kan tillerkännas exklusiv behörighet i mål där unionsrätten tillämpas. Detta är fallet då de objektiva villkor under vilka det aktuella organet inrättats och det som är kännetecknande för organet samt det sätt på vilket organets ledamöter har tillsatts kan föranleda rimligt tvivel hos enskilda rättssubjekt beträffande pålitligheten hos organet i förhållande till yttre omständigheter, särskilt i förhållande till direkta eller indirekta påtryckningar från den lagstiftande och den verkställande makten, och beträffande organets neutralitet i förhållande till de intressen som konfronteras, vilket därmed skulle kunna innebära att nämnda organ inte framstår som oavhängigt eller opartiskt på ett sätt som inverkar menligt på det förtroende som enskilda rättssubjekt ska kunna hysa för domstolsväsendet i ett demokratiskt samhälle. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att med beaktande av samtliga relevanta omständigheter avgöra om detta är fallet när det gäller ett sådant organ som avdelningen för disciplinära mål vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen).
- Principen om unionsrättens företräde ska i ett sådant fall tolkas så, att den hänskjutande domstolen ska underlåta att tillämpa den nationella bestämmelse som föreskriver att detta organ är exklusivt behörigt att pröva de nationella målen, så att målen kan avgöras av en domstol som uppfyller ovannämnda krav på oavhängighet och opartiskhet och som skulle ha varit behörig på det aktuella området om nämnda bestämmelse inte hade utgjort hinder däremot.

Rättegångskostnader

172 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i de nationella målen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

- 1) Det finns inte längre anledning att besvara de frågor som ställts av Izba Pracy i Ubezpieczeni Spolecznych (avdelningen för arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål) vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen, Polen) i mål C-585/18, och det finns inte heller anledning att besvara den första frågan som ställts av nämnda domstol i mål C-624/18 och C-625/18.
- 2) Den andra och den tredje frågan i mål C-624/18 och C-625/18 ska besvaras på följande sätt:

Artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och artikel 9.1 i rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet ska tolkas så, att de utgör hinder för att ett organ som inte utgör en oavhängig och opartisk domstol i den mening som avses i artikel 47 i stadgan kan tillerkännas exklusiv behörighet i mål där unionsrätten tillämpas. Detta är fallet då de objektiva villkor under vilka det aktuella organet inrättats och det som är kännetecknande för organet samt det sätt på vilket organets ledamöter har tillsatts kan föranleda rimligt tvivel hos enskilda rättssubjekt beträffande pålitligheten hos organet i förhållande till yttre omständigheter, särskilt i förhållande till direkta eller indirekta påtryckningar från den lagstiftande och den verkställande makten, och beträffande organets neutralitet i förhållande till de intressen som konfronteras, vilket därmed skulle kunna innebära att nämnda organ inte framstår som oavhängigt eller opartiskt på ett sätt som inverkar menligt på det förtroende som enskilda rättssubjekt ska kunna hysa för domstolsväsendet i ett demokratiskt samhälle. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att med beaktande av samtliga relevanta omständigheter avgöra om detta är fallet när det gäller ett sådant organ som avdelningen för disciplinära mål vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen).

Principen om unionsrättens företräde ska i ett sådant fall tolkas så, att den hänskjutande domstolen ska underlåta att tillämpa den nationella bestämmelse som föreskriver att detta organ är exklusivt behörigt att pröva de nationella målen, så att målen kan avgöras av en domstol som uppfyller ovannämnda krav på oavhängighet och opartiskhet och som skulle ha varit behörig på det aktuella området om nämnda bestämmelse inte hade utgjort hinder däremot.

Underskrifter

i — Sidhuvudet i denna text har varit föremål för en språklig ändring sedan texten ursprungligen tillhandahållits på nätet.